

EXAMENSARBETE

Våren 2011

Sektionen för Hälsa och Samhälle
Socionomprogrammet

Överväganden vid val av familjehem

En kvalitativ studie av familjehemssekreterare

Författare

Rebecka Larsson

Martina Simonsson

Examinator

Frans Oddner

Abstract

Title: *Considerations when choosing foster homes. A qualitative study of foster home secretaries*

Authors: Rebecka Larsson och Martina Simonsson

Assessor: Frans Oddner

This essay is about what considerations foster home secretary may face in their profession and how they use themselves as a tool. We were interested in the family home secretaries as a profession and we found that this area is relatively unexplored. The essay is based on semi-structured interviews with ten family home secretaries from seven different municipalities. Our paper shows that family secretaries are faced with a variety of considerations in the selection of foster homes. We have also presented several different criteria that foster secretaries put on families to enable them to become current foster home. All the family home secretary saw themselves as tools in the process to match children with foster homes, but it proved to be difficult for them to put this into words and describe how they used themselves. One of our research questions concern how experience affects their work. It turned out that the experience also gave answers to our other questions. To interpret our results, we used Mead's theory of "Mind, Self and Society".

Keywords: Foster home secretary, foster homes, foster care, predominantly, tools, matching, experience, role, considerations,

Förord

Vi vill börja med att rikta ett varmt tack till alla de familjehemssekreterare som ställde upp och lät sig intervjuas av oss. Utan er hade det inte blivit någon uppsats om ämnet.

Vi vill även rikta ett tack till våra tålmodiga familjer som har stöttat oss genom den långa resa som det har blivit att skriva denna uppsats.

Till sist vill vi tacka varandra för ett mycket gott samarbete.

Rebecka & Martina

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund & Problemformulering	1
1.2 Syfte och forskningsfrågor	2
1.3 Centrala Begrepp och definitioner	3
1.3.1 Redskap	3
1.3.3 Familjehem	3
1.3.4 Matchning	3
1.3.5 Familjehemssekreteraren som kvinna	3
1.4 Arbetets disposition	4
2. Tidigare Forskning	5
2.1 Familjehemmet och uppdraget	5
2.2 Tillgången på familjehem	6
2.3 Lagstiftning	6
2.4 Utredningsmetoder	8
2.4.1 Kälvestensmetoden	8
2.4.2 PRIDE, Parents Resources for Information Development and Education	8
2.4.3 Ny metod	9
2.5 Kommuners rekryteringsförfarande	9
3. Teoretiska utgångspunkter	11
3.1 Symbolisk interaktionsim	11
3.2 Mötet	12
4. Metod och metodologiska överväganden	14
4.1. Kvalitativa intervjuer	14
4.2 Teststudie	16
4.3 Informationsbrev och intervjuguide	17
4.4 Urval	17
4.6 Avgränsningar	19
4.7 Tillförlitlighet	19
5. Etik	22
5.1 Etiska reflektioner	22
6. Analys och resultat	24

6.1.1	Analysens tillvägagångssätt	24
6.1.2	Presentation av respondenterna	24
6.1.3	Rekrytering och tillgång	26
6.1.4	Yrket och arbetsmetoder	27
6.2	Vilka överväganden görs i valet av familjehem?	28
6.2.1	Förekomst i polis-, kronofogde- och socialregister.	28
6.2.2	Civilstånd och familjrelationer	29
6.2.3	Ålder	29
6.2.4	Biologiska barn	29
6.2.5	Tid och känslomässigt utrymme	30
6.2.6	Erfarenheter	31
6.2.7	Hälsa	31
6.2.8	Standarden	32
6.2.9	Egenskaper	32
6.3	Matchningen	34
6.3.1	Att matcha barn med familjehem	34
6.3.2	Skyldigheten att överväga nätverksplacering	35
6.3.3	Kriterier och önskemål	36
6.3.4	"Good Enough"	37
6.4	Hur ser familjehemssekreterare på sin roll samt ser de sig själva som ett redskap i processen och i så fall på vilket sätt?	38
6.4.1	Familjehemssekreterares egenskaper	38
6.4.2	Familjehemssekreterarens roll	39
6.4.3	Att fungera som ett redskap	41
6.4.4	Diskussion och reflektion	43
6.4.5	Känsla	45
6.5	Spelar familjehemssekreterarnas erfarenhet någon roll i sammanhanget och i så fall på vilket sätt?	46
6.5.1	Arbetslivserfarenhet	46
6.5.2	Personliga erfarenheter och värderingar	49
7.	Diskussion	51
7.1	Metoddiskussion	51
7.2	Analys & resultatdiskussion	52
7.3	Förslag till fortsatt forskning	59
	Källförteckning	60
	Elektroniska källor:	62
	Bilaga 1	
	Bilaga 2	

1. Inledning

Intresset för familjehemsvård har successivt växt fram på olika sätt för oss. Rebeckas intresse för familjehemsplaceringar har uppkommit genom hennes arbete på ett HVB-hem med inriktning mot små barn och deras familjer. Martinas intresse började under hennes praktik hösten 2010. Hon gjorde sin praktik på ett utredningshem för tonåringar. Därmed har båda kommit i kontakt med barn eller ungdomar som blivit omhändertagna med stöd av Socialtjänstlagen eller lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Vi hade många tankar om hur uppsatsen skulle genomföras och med vilket syfte. Efter att vi läst in oss på ämnet bestämde vi oss för att undersöka några som i forskningen inte fått särskilt stor plats trots att de har en viktig roll i placeringssammanhang, familjehemssekreterarna.

1.1 Bakgrund & Problemformulering

Historiskt sett har vi i Sverige en lång tradition av fosterbarnsvård men fram till 1940-1950-talet var antalet professionella socialarbetare få. Socialarbetarna och det sociala arbetet inspirerades under dessa årtionden mycket av psykodynamiska teorier och psykoanalyser vilket i sin tur bidrog med att socialarbetarna började fokusera på förebyggande åtgärder och därmed mer på små barn (Höjer 2001). År 1960 förnyades och utökades lagen om samhällets vård av barn och unga. Bland annat betonades vikten av ett riktigt utredningsarbete och *hur* arbetet skulle bedrivas i den uppdaterade lagen (Höjer 2001). 1982 antogs socialtjänstlagen (1980:620) vilken innebar att den sociala barnavårdslagstiftningen integrerades med övrig social lagstiftning. Med denna lag infördes begreppen familjehem och familjehemsplacerade barn (Mattsson 2006). Idag är det Socialtjänstlagen och Lagen för vård av unga (LVU) som reglerar den kommunala barnavården. Socialtjänstens arbete är inriktat på behandling och man arbetar för att fosterhemsplacerade barn ska bevara kontakten med sin biologiska familj då återförening mellan dessa ska vara i fokus (Vinnerljung 1996, Höjer 2001). Myndigheter och beslutsfattare har övervägande under hela 1900-talet haft en övertygelse om att familjen är den bästa uppväxtmiljön för ett barn. Tilltron är därför större för en fosterfamilj för de barn som av olika skäl inte kan växa upp i sin biologiska familj, i förhållande till en institution. Förväntningarna på fosterfamiljens vård är därmed hög (Höjer 2001).

Vinnerljung et. al. (2001) menar att fosterhemsvården har genomgått stora förändringar de senaste 20 åren. Dessa förändringar avser framförallt krav och förväntningar som kommuner ställer på familjehem (ibid. 2001). Mattsson (2006) framhåller även att det ställs andra krav på familjehemssekreterare och de socialsekreterare som placerar barn i familjehem till följd av de förändringar som fosterbarnsvården genomgått (ibid. 2006). Enligt Bergmark och Lundström (2005) har det har skett en specialisering inom individ- och familjeomsorgen. Enligt dem finns det inte mycket kunskap om hur specialiseringen påverkar arbetets innehåll. Tanken var att det sociala arbetet skulle präglas av en helhetssyn och att man därmed inte skulle specialisera sig, utan istället skulle socialarbetaren ha en generalistkompetens. Bergmark och Lundström (2005) menar att helhetssynen rent organisatoriskt i princip är avskaffad trots att den i lagstiftningen är en viktig princip. De menar att utveckling istället har tagit en annan riktning (Socialvetenskaplig tidskrift nr 2-3, 2005).

När ett barn ska placeras är familjehemssekreterarna den profession som tar ställning och överväger i vilket familjehem barnet ska placeras. Matchningen mellan barn och familjehem är en stor del av familjehemssekreterarens arbete. Vi har funderat på vad familjehemssekreterarna måste ta ställning till när de väljer familjehem. Hur ser de på sin roll och kan deras tidigare erfarenhet ha betydelse i sammanhanget? Vi har inte funnit någon forskning om familjehemssekreterarna och deras arbete. Därför finner vi det intressant att utforska detta närmre.

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur familjehemssekreterare resonerar inför valet av familjehem samt om de ser sig själva som ett redskap i processen och i så fall hur.

- Vilka överväganden görs i valet av familjehem?
- Hur ser familjehemssekreterare på sin roll samt ser de sig själva som ett redskap i processen och i så fall på vilket sätt?
- På vilka vis menar familjehemssekreterarnas att deras erfarenhet spelar roll i sammanhanget och i så fall på vilket sätt?

1.3 Centrala Begrepp och definitioner

1.3.1 Redskap

Enligt Svenska Akademiens Ordlista fungerar en person som ett redskap när denna uträttar eller åstadkommer något för eller åt någon annan. I vår uppsats använder vi begreppet redskap i betydelsen att familjehemssekreteraren använder sig själv, sin egen person, i de processer som sker kring en familjehemsplacering.

1.3.2 Erfarenhet

Enligt svenska akademins ordbok är erfarenhet: i livet förvärvade kunskaper; livsvisdom; kunnighet; skicklighet.

1.3.3 Familjehem

Familjehem och fosterhem är två begrepp med likvärdig betydelse. Inom forskningen förekommer båda begreppen. I socialtjänstlagen används begreppet familjehem och det är det begreppet vi kommer använda oss av i vår uppsats.

1.3.4 Matchning

Begreppet matchning är det begrepp som familjehemssekreterarna själva använder sig av när de överväger vilket barn som passar ihop med vilket familjehem. I vår uppsats använder vi begreppet matchning i samma betydelse som familjehemssekreterarna.

1.3.5 Familjehemssekreteraren som kvinna

Vi väljer att förhålla oss till familjehemssekreteraren som kvinna genom hela uppsatsen. Detta för att de flesta som arbetar som familjehemssekreterare är kvinnor. I de kommuner som är representerade i vår undersökning fanns det inga män som jobbade som familjehemssekreterare.

1.4 Arbetets disposition

Uppsatsen har följande upplägg. I kapitel 2 presenterar vi tidigare forskning i form av familjehemmets uppdrag, tillgång på familjehem, lagstiftning, utredningsmetoder och rekryteringsmetoder. I kapitel 3 presenterar vi teori i form av symbolisk interaktionism, mötet mellan människor samt tyst kunskap. I kapitel 4 har vi en genomgång av vilken metod vi har använt och hur vi har gått tillväga. Kapitel 5 handlar om de etiska övervägande vi har gjort. Kapitel 6 är resultatdelen samt analys. I kapitel 7 har vi vår diskussion.

2. Tidigare Forskning

Som vi tidigare berört, så har vi inte funnit forskning på hur familjehemssekreterare resonerar när de väljer familjehem. Någon forskning kring familjehemssekreterares syn på sin roll och sig själva i processen samt hur deras erfarenhet har betydelse har vi inte heller funnit. Vi har gjort sökningar i databaser som LIBRIS, DIVA, Google scholar, socialstyrelsen, socialvetenskaplig tidskrift, social services abstract, riksdagen.se och uppsatser.se. De sökord vi har använt oss av var familjehemssekreterare, matchning, socialsekreterare, fosterhem, familjehem och övervägande. Engelska sökord som vi använt oss av är foster care, social worker och match. Vi har genom våra sökningar funnit mycket som varit intressant men inget som direkt kan kopplas till vårt syfte eller våra forskningsfrågor. I bristen på specifik forskning om familjehemssekreterarnas arbete har vi valt att redogöra för den forskning som vi funnit om familjehem samt aktuell lagstiftning. Vi har även valt att kort presentera de utredningsmetoder som används vid rekrytering av familjehem.

2.1 Familjehemmet och uppdraget

Ett familjehemsuppdrag uppkommer genom att ett avtal sluts mellan socialtjänsten i den kommun som barnet tillhör och den familj som har åtagit sig att ta hand om barnet. Ett familjehem utför ett uppdrag åt kommunen och ekonomisk ersättning ges till familjehemmet. Avtalet mellan kommunen och familjehemmet kan sägas upp av båda parter (Höjer, 2001). Familjehemmet åtar sig genom uppdraget att ge barnet omvårdnad och ta ansvar för att barnet utvecklas och mår bra men också att stötta barnet att bibehålla en relation till dess biologiska föräldrar (ibid.). Att barn placeras i familjehem framför institution baseras på föreställningen om att familjekonstellationen är bra för barnet och bidrar med att barnet utvecklas på ett positivt sätt. På så sätt ser man själva familjen som "behandlingsmetoden" (ibid.). Vård i familjehem kan antingen ske på frivillig basis med stöd av Socialtjänstlagen, SoL, eller med tvång med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU.

När en familj vill åta sig ett familjehemsuppdrag åligger det socialnämnden att göra en utredning. Det återges inte i lagtext vad en familj skall uppfylla för kriterier för att bli familjehem och detta lämnar därmed utrymme för tolkning. Höjer (2001) framhåller att detta tolkningsutrymme är viktigt då varje familjehemsplacering måste anpassas till det enskilda

barnet och dess situation. Men det ställer å andra sidan höga krav på kunskap och erfarenhet hos familjehemssekreterarna då det är dem som ska göra en placering av barnet (ibid. 2001). I en undersökning gjord av riksdagens revisorer (2001) framgick det att många tycker att det är viktigt att familjehemssekreterarna har lång erfarenhet av familjehemsvård för att kunna göra bra bedömningar av vilka som kan bli bra familjehem (ibid.).

Även då det inte finns några rådande kriterier för familjehem menar Höjer (2001) att det trots det finns en uppfattning om att familjehemmet ska bestå av en kärnfamilj. Denna kärnfamilj ska ha stabila relationer, både inom familjen men även med andra. Familjen ska kunna ge barnet mycket kärlek och omvårdnad och även en god uppfostran (ibid. 2001.) Även Kälvesten (1973) menar att man bör titta efter tillfredsställelse hos familjemedlemmarna och i deras relationer. Hon menar vidare att de ska ha ett överskott av flera egenskaper. Exempelvis ska de ha intresse för andra människor, mycket energi, vara intelligenta och framförallt ha mycket tid (ibid.). Andersson (1991) anser att en familj som vill bli familjehem kan inte bara vara beredd att ställa upp för barnet utan även för barnets biologiska föräldrar (ibid.).

2.2 Tillgången på familjehem

Flera samhällsförändringar kan vara orsaken till att det idag är svårare för kommunerna att rekrytera familjehem. I en parrelation jobbar oftast idag båda vuxna utanför hemmet och i de större städerna, där behovet av familjehem är som störst, är många trångbodda. De egna barnen i familjen är också äldre innan de flyttar hemifrån. Många av de barn som placeras har även stora vårdbehov vilket ofta kräver att en av familjehemsföräldrarna är hemma på hel eller deltid. Som alternativ till en HVB-placering efterfrågar kommunerna även i större utsträckning familjehem idag (SOU 2009:68, s. 406).

2.3 Lagstiftning

Vård i familjehem sker antingen frivilligt med stöd av Socialtjänstlagen, SoL, eller med tvång med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Kommunen har alltid det övergripande ansvaret för placeringen och bär även ansvaret för tillgången på familjehem

och för hem för vård eller boende jämlikt SoL 6 Kap. 2§ (Mattsson, 2006 s.94; Clevesköld, Lundgren & Thunved 2009, s.163).

I Socialtjänstlagen 6 Kap. 1§ står att socialnämnden ansvarar för att de barn som inte kan bo hemma ska få god vård i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende. Vikten av kontakt med anhöriga och hemmiljö framställs i lagen som något som bör stödjas. (Clevesköld, Lundgren & Thunved 2009) Innan ett barn placeras i ett familjehem eller ett hem för vård eller boende står det i 6 Kap. 5§ att man ska ha tagit ställning till om någon närstående till barnet kan ta emot det. Enligt Clevesköld, Lundgren & Thunved (2009) präglas socialtjänstlagen av en helhetssyn som bland annat ska hindra verksamheten ifrån att blir alltför specialiserad. Familjehemsvården vilar på principer om kontinuitet, flexibilitet och närhet. Med kontinuitet menas att den enskilde ska ha möjlighet att hålla kontakt med samma socialarbetare då trygghet och pålitliga relationer utgör grunden för ett bra behandlingsarbete. Flexibilitet innebär att insatserna ska bedömas i varje enskild situation (Clevesköld, Lundgren & Thunved 2009). När vård måste ske utanför det egna hemmet så skall den enligt närhetsprincipen ske så nära hemmiljön som det är möjligt. Samtidigt måste rätt vård gå före närhetsprincipen och undantag kan därför ibland vara tvungna (Clevesköld, Lundgren & Thunved 2009).

När det gäller barn och unga som behöver vård utanför det egna hemmet är vård i familjehem det vanligaste. Grundtanken är att vård i familjehem skall prövas först innan vård på institution. Familjehemsvården kan erbjuda nära och känslomässiga relationer till vuxna på ett sätt som inte institutionsvård kan. Eftersträvan mot vanliga förhållanden är ytterligare ett skäl till att familjehemsvård förespråkas framför institution (Clevesköld, Lundgren & Thunved 2009).

Ett krav vid alla familjehemsplaceringar är att det måste göras en utredning av det aktuella familjehemmet. Hemmet i allmänhet och lämpligheten att ta emot ett visst barn utreds. Innehållet i en familjehemsutredning återfinns inte i lagen men rent allmänt omfattar utredningen samtal med familjehemmet, kontroll i social- brotts- och misstankeregister samt referensinhämtning och läkarutlåtanden (SOU 2009:68). De krav som ställs på familjehem skiljer sig åt mellan olika kommuner (SOU 2009:68). Enligt Riksdagens revisorers (2001) undersökning av familjehemsvården visade det sig att i två av de kommuner som de intervjuade

fanns det erfarenhet av att en familj som underkänts i en kommun sedan godkänts i en annan. Kommunerna fick reda på detta genom att kommunen externt blev erbjuden det familjehemmets tjänster (ibid. 2001).

2.4 Utredningsmetoder

Socialstyrelsen (2009) har gjort en systematisk kunskapsöversikt över de metoder som finns och används vid familjehemsutredningar. Översikten konstaterade att såväl de svenska som de internationella metoderna som används ofta saknar vetenskapligt stöd. Det finns dock metoder med vetenskapligt stöd och dessa är framförallt utvecklade i USA. Socialstyrelsen fick därför i uppdrag av regeringen att utveckla ett nytt bedömningsinstrument. Vi kommer i det följande presentera de metoder som används i Sverige och som vi även kommit i kontakt med till följd av vår uppsats.

2.4.1 Kälvestensmetoden

Kälvestensmetoden är utformad av Anna-Lisa Kälvesten och Graziella Meldahl och utgår från djupintervjuer med blivande familjehemsföräldrar. Metoden utgår från psykodynamisk teori och intervjuerna bygger på individens historia samt individens nuvarande situation. De är halvstrukturerade och sker enskilt med familjehemsföräldrarna. En del frågor har svarsalternativ och dessa ska ställas ordagrant. Svaren på frågorna fylls i av den som intervjuar och dessa ska sedan tolkas av en utomstående psykolog som har utbildning i metodiken. Numera finns det många varianter av intervjun. Kritik som har framförts mot metoden är att den är föråldrad, för fokuserad på individens historia samt att centrala frågeområden saknas. Det finns dagsläget ingen utvärdering av metoden (Socialstyrelsen 2009).

2.4.2 PRIDE, Parents Resources for Information Development and Education

PRIDE står för Parents Resources for Information Development and Education och utvecklades i USA i ett syfte att utreda och utbilda blivande adoptiv- och familjehem. I Sverige infördes metoden 1993 av Allmänna Barnhuset som ett pilotprojekt. I första hand är metoden ett utbildningsprogram där man samtidigt med utbildningen genomför en utredning. En ledare och en erfaren familjehemsförälder träffar en grupp med blivande familjehemsföräldrar och går

igenom olika områden. Träffarna är på tre timmar per tillfälle och sker 10 gånger. En viktig del i utbildningen är rollspel. Vid sidan av träffarna sker även hembesök. Manualer och handbok finns som redskap för ledarna för utbildningen. Föräldrarna få en livsbok i vilken de kan skriva. När utbildningen är slut ska PRIDE-ledarna tillsammans med familjen ta ställning till om de kan bli familjehem utifrån utbildningens målsättning på kompetens och intresse. Socialtjänsten tar det slutliga avgörandet (Socialstyrelsen 2009).

2.4.3 Ny metod

Det nya bedömningsinstrumentet som socialstyrelsen har utvecklat är tänkt att användas i början av rekryteringen av familjehem. Instrumentet ska fungera som ett stöd i början av arbetet med att välja ut familjehem. Tanken är därmed att rekryteringar av familjehem ska ske på ett mera enhetligt och systematiskt sätt samt att potentiella familjehem ska få en förståelse för vad som förväntas av ett familjehem och vilka krav som ställs. Det nya instrumentet baseras på olika problemområden som framkommit från såväl svensk som internationell forskning samt erfarenhet och kunskap från professionen. De som vill bli familjehem får besvara frågor vilket ska hjälpa socialtjänsten att bedöma vilka familjehem som är lämpliga. Metoden/instrumentet är i ett inledande skede och kommer inte att vara klart och bedömt på länge då det måste användas, testas och utvärderas vilket tar lång tid. (Socialstyrelsen 2011).

2.5 Kommuners rekryteringsförfarande

Socialstyrelsens rapport visade att rekryteringsförfarandet skiljer sig åt i olika kommuner. I undersökningen gjord av Socialstyrelsen fanns representanter från tolv kommuner eller stadsdelar, vilka innefattade både familjehemsutredare och andra professionella. Även två familjehemsorganisationer fanns med. Gruppen innehöll kommuner från söder till norr, små, mellanstora och stora kommuner. Socialstyrelsens slutsats utifrån undersökningsgruppen var att de större kommunerna och organisationerna på ett strukturerat sätt tar in mer detaljerad information i motsats till övriga kommuner vilka samlade in mer generell information. I de större kommunerna fann man även att rekryteringen sker kontinuerligt för att bygga upp en resursbank. I de mindre kommunerna sker istället rekryteringen utifrån ett visst barns behov.

Alla kommuner i Socialstyrelsens undersökningsgrupp uppgav att de inhämtade information från familjens referenser och att de även begärde in utdrag från socialtjänsten, kronofogden och polisens misstanke och belastningsregister. När det gäller utdrag från försäkringskassan, LOB-register och läkarintyg så var det inte många ur referensgruppen som begärde registerutdrag därifrån. Av de tolv kommuner som ingick i deras undersökning var det endast två som hade någon form utav lista med krav på familjehem (Socialstyrelsen 2011).

3. Teoretiska utgångspunkter

Den symboliska interaktionismen är den teoretiska utgångspunkt vi har valt för vår studie, då denna teori har språket och meningen i fokus. Detta kan kopplas till familjehemssekreterarna som använder sig själva och sitt språk i samspel med andra (jmf. Giddens 2003). Vi har även valt att beröra Anderssons (2003) teori om mötet samt Thomassens (2007) teori om tyst kunskap. Detta för att mötet med andra människor är centralt för familjehemssekreterarna och för att den tysta kunskapen kan knytas till vår forskningsfråga om erfarenhet.

Den symboliska interaktionismens stora förespråkare är filosofen George Herbert Mead. Vi har båda läst delar av Meads ”Medvetandet, jaget och samhället”, men då vi upplevde originaltexten som svår och det finns flera författare som redan har tolkat Mead har vi valt att använda oss av sekundärkällor istället.

3.1 Symbolisk interaktionsim

Grunden för den symboliska interaktionismen är samspelet mellan människa och samhälle (Månsson, 2002). Om man ska studera och förstå människors handlingar måste man, enligt Moe (1995), tänka på att handlingen får mening genom människans tankar och vilja. Man måste också veta vilken betydelse människan lägger i sin handling och hur denne betraktar sin handling. Man måste kunna känna igen tecken och symboler samt förstå dessa i ett socialt och kulturellt sammanhang (ibid.) .

För att en människa ska kunna handla medvetet, ta tillvara på sina erfarenheter samt kunna förutse handlingar måste människan vara medveten om sig själv bland andra människor (Månsson, 2002). Språket är det som gör det möjligt för en människa att bli medveten och kommunikation sker mellan människor genom gester eller ord. Dessa gester och ord kallar Mead för symboler, och menar att vi refererar till ting genom att sätta ett ord på det, en symbol (Giddens, 2003, Månsson, 2002). Giddens (2003) ger ett exempel på ordet, eller symbolen, ”gaffel”, som då får oss att tänka på ett bestick som används vid måltid (ibid.). När en människa använder en gest eller ett ord som framkallar samma innebör hos en annan människa har en signifikant symbol används (Månsson, 2002).

Enligt Månsson (2002) framhåller Mead jaget och medvetandet som sociala produkter. Under ett barns första levnads månader är dess beteende imitativt och instinktivt. Senare lär sig barnet

att ta över andras roller, särskilt föräldrarnas och syskonens. Barnet lär sig då att se sig själv genom andras ögon. Detta är en början till en medvetenhet om sig själv. Senare måste barnet kunna ta över flera personers roller samtidigt. Rollövertagandet innebär att barnet ser dem som de interagerar med som synonym med dem de möter i samhället. Nu kan barnet börja reflektera över sina egna handlingar ur samhällets perspektiv (Månsson, 2002).

Enligt Månsson (2002) menar Mead att jagbegreppet består av två delar, "I" och "me". "I" är den delen av jaget som är impulsiv, initiativtagande och nyskapande." Me" däremot är den delen av jaget som är kontrollerande, självmedveten, inlärd och socialt styrd. Enligt Månsson (2002) föreställer sig Mead att människan för ett ständigt inre samtal, där "I" talar till "me" som lyssnar och dömer utefter normer och regler i samhället. Samhället är synonymt med den generaliserade andre. (Månsson, 2002).

3.2 Mötet

Andersen (2003) beskriver hur mötet och samtalet mellan människor är en dynamisk process mellan sändare och mottagare. Vad sändaren säger och hur sändaren agerar påverkar hur mottagaren svarar på sändarens budskap (ibid. 2003). När mottagaren svarar blir denne sändare och den andra parten mottagare. Processen kan ses som en cirkel med en växelverkan där parterna är ömsom mottagare ömsom sändare. Andersen (2003) menar att den ena partens beteende och hur denne tolkas av motparten påverkar hur öppna eller slutna svar motparten ger. Andersen (2003) framhåller att när en person observerar en annan person är denna person en del av ett observerande system. Vad som uppfattas bestäms av det observerande systemet. Vissa saker kommer att hamna i fokus medan andra kommer att missas. Observatörens historia och kunskap påverkar hur denne uppfattar och tolkar situationen. Andersen (2003) poängterar att det viktiga är att två olika observatörer gör olika beskrivningar av samma situation. I varje gjord beskrivning är en massa andra möjliga beskrivningar inte gjorda (ibid.).

"Den som beskriver en annan person genom sitt deltagande i det observerande systemet påverkar det som kan observeras och beskrivas" (Andersen 2003, s.56)

3.3 Tyst kunskap

Det finns även ett annat sätt att beskriva de erfarenheter vi bär på i form av en slags tyst kunskap. När det gäller kunskap kan vi långt mer än vi kan sätta ord på. Thomassen (2007) framhåller förmågan att cykla och simma som två vanliga exempel på tyst kunskap. Vi vet hur man gör men har svårt för att i detalj beskriva hur vi gör. Den tysta kunskapen är en del av det vi gör men även det vi förstår och uppfattar. Enligt Thomassen (2007) är det inte enskilda detaljer som gör att exempelvis en sjuksköterska kan se att något är fel med patienten, utan det är helhetsbilden som ger signaler om att något är annorlunda.

4. Metod och metodologiska överväganden

Enligt Ahrne och Svensson (2011) ska metod väljas utifrån vilken typ av data som behövs för att frågorna ska bli besvarade (ibid.). Vår undersökning riktar sig mot familjehemssekreterare och deras arbete. Vi vill veta vilka överväganden som görs när ett familjehem väljs. Vi undrar även hur familjehemssekreterarna ser på sig själva och sin erfarenhet kopplade till utrednings- och rekryteringsprocessen. En kvalitativ metod lämpar sig därmed bäst då denna metod innebär att man studerar något inifrån, utifrån individens egna utgångspunkter. Forskaren blir en social aktör under undersökningen och ett typiskt drag för kvalitativa studier är närhet. Detta kan jämföras med den kvantitativa metoden som istället vill objektifiera och "titta in" utifrån (Carlsson 1996).

4.1. Kvalitativa intervjuer

När valet av forskningsmetod sker, sker även ett val av teknik för insamling av data (Bryman 2011). Genom intervjuer kan man få kunskap om sociala förhållanden samt enskilda individers känslor och upplevelser (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011; Olsson & Sörensen 2002; Kvale 1996; Patel & Davidson 2003). Inom den kvalitativa metoden finns det tre former av intervjuer; ostrukturerad, semistrukturerad och fokusgruppsintervju.

Inför vår studie resonerade vi kring att använda oss av fokusgruppsintervjuer. En fokusgruppsintervju innebär att en grupp intervjuas gemensamt om ett visst ämne eller en viss frågeställning (Bryman 2011,). Att använda sig av fokusgrupp som metod innebär att andra data kan framträda än de som framkommer vid en traditionell intervju. Genom interaktionen som sker mellan respondenterna i gruppen framkommer information som annars kanske inte framkommit (Denscombe 2000). Bryman (2011) framhåller flera fördelar med fokusgruppsintervjuer. Han menar att olika åsikter kan träda fram och diskuteras, att påverkan av andra deltagare kan ge utvidgade svar och frågor som är av betydelse för gruppen kan uppkomma (ibid. 2011). Denscombe (2000) menar att en fokusgrupp oftast består av sex till nio deltagare (ibid.). Bryman (2011) rekommenderar ett något lägre antal deltagare. Vi kunde se många fördelar med att arrangera en fokusgruppsintervju inför vår studie men på grund av den

tidsbegränsning som vårt examensarbete har så valde vi att inte använda oss av denna metod. Vi såg det även svårigheter i att få ihop tillräckligt många familjehemssekreterare samt att arrangera ett gemensamt tillfälle och en plats dels på grund av kommunernas geografiska utspriddhet. Den sista intervjun vi bokade blev en trots det en fokusgruppsintervju. Detta var en tillfällighet och därmed inte ett aktivt val.

Vi har valt att använda oss av semistrukturerade intervjuer för vår studie. I den semistrukturerade metoden används en intervjuguide med specifika teman till skillnad från den ostrukturerade intervjun som utformningsmässigt är ganska lik ett vanligt samtal. I den ostrukturerade intervjun kan det hända att intervjuaren enbart ställer en fråga och att respondenten därefter får svara och associera. Intervjuaren ställer endast följdfrågor på saker som denne finner intressant (Bryman 2011). Metoden låter respondenten få styra samtalet och på så sätt får man fram det som är viktigt för denne. Vi har trots fördelarna med den ostrukturerade intervjun valt bort denna. För att metoden ska falla väl ut tänker vi att man behöver ha en viss erfarenhet av att intervju, vilket vi saknar. Vi såg därför fördelar med att istället använda oss av en intervjuguide. Guiden hjälper till att hålla den röda tråden genom samtalet för att inte tappa fokus eller glömma bort viktiga frågor (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011). Frågorna i intervjuguiden behöver inte komma i en viss ordning utan följdfrågor kan ställas utifrån respondentens svar, men man håller sig övergripande till guiden (Bryman 2011). Inför våra intervjuer utformade vi en intervjuguide där vi försökte hålla frågorna så öppna som möjligt vilket Bryman (2011) och Patel & Davidsson (2003) förespråkar (Bryman 2011; Patel & Davidson 2003). Detta gjorde vi genom att formulera frågorna med vad-hur-vilken, vilket innebär att vi därmed har använt deskriptiva och förståelseinriktade frågor. Frågan ”varför” är en förklarande, tolkande och analyserande fråga. Vi har valt att inte använda oss av denna då det kan uppfattas ifrågasättande och respondenten kan då gå i försvar (Patel & Davidsson 2003). Enligt Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2011) kan en ökad kunskap om området ske genom de första intervjuerna vilken sedan kan användas i de fortsatta intervjuerna (ibid.). Detta upplevde vi efter de första intervjuerna och utvidgade därför intervjuguiden något.

Trots valet av enskilda semistrukturerade intervjuer föll det sig så att några av respondenterna ville bli intervjuade samtidigt. Detta inträffade vid två tillfällen. Vid det första tillfället hade vi

tolkat respondenternas mejl som om de ville bli intervjuade tillsammans då de hade önskemål om samma dag och tid. Dessutom arbetade de på samma arbetsplats. I det fallet handlade det om två respondenter. Två deltagare är för få för att kallas fokusgruppsintervju, men vi kunde ändå se en viss likhet då respondenterna interagerade med varandra. Vid det andra tillfället föreslog respondenten vid telefonkontakt att intervjun kunde genomföras i anslutning till en konferens, vid vilken flera familjehemsekreterare skulle närvara. Vid tillfället för intervjun hade flera fått förhinder vilket innebar att endast två respondenter var närvarande till en början. Efter halva intervjun anslöt en tredje respondent. Vi märkte då att det blev mer diskussion mellan respondenterna vilket genererade i att vi fick mer djup i resonemangen då respondenterna diskuterade sina svar sinsemellan. Detta gjorde att vi har valt att se den intervjun som en fokusgruppsintervju.

Carlsson (1996) framhåller att det viktigt att tolka och återge vad respondenterna berättar, men även vad forskaren själv observerar och upplever (ibid.). Vi har genomfört samtliga intervjuer gemensamt. Vi beslöt oss för att en av oss skulle leda intervjun medan den andra förde anteckningar om reflektioner och hade möjlighet att fånga följdfrågor som den ledande eventuellt missar. Då ingen av oss hade stor erfarenhet av att intervjuas blev valet att vara två dessutom en trygghet. Kvale (1996) anser att intervjusituationen är en bestämd maktasymmetri. Med detta menar Kvale (1996) att den som intervjuar är den som skapat situationen och den som bestämmer frågorna (ibid.).

Vi valde att spela in intervjuerna på band. De intervjuer vi genomförde var minst 45 minuter långa. I informationsbladet som vi skickade ut till respondenterna framgick det att intervjun skulle ta 45 minuter i anspråk. Under intervjun informerade respondenterna när dessa 45 minuter hade gått, men det var flera stycken som på eget initiativ gärna ville fortsätta efter angiven tid. Den längsta intervjun var på 1 timme och 7 minuter. Vi har transkriberat allt material ordagrant.

4.2 Teststudie

Vi har inför intervjuerna utfört en intern pilotstudie genom att intervju varandra. En pilotstudie är ett sätt att prova underlaget inför de kommande intervjuerna. En av oss

agerade intervjuare och den andre respondenten. Detta bidrog med uppfattningen om hur det kan vara att intervjua och ungefär hur lång tid vår intervju kunde komma att ta i anspråk. En annan fördel med att vi genomförde pilotintervjun var att vi blev medvetna om frågor som kändes överflödiga eller irrelevanta (Patel & Davidsson 2003). Vi upptäckte även att den som blev intervjuad hade svårt att tolka vissa frågor trots att vi båda hade utformat och gått igenom frågorna flera gånger. Vi rättade till och förtydligade det vi tyckte var otydligt. På så sätt ser vi bland annat pilotstudien som ett tillvägagångssätt att stärka validiteten i denna studie.

4.3 Informationsbrev och intervjuguide

Vi skickade ut informationsbrev till samtliga respondenter innan vi genomförde intervjuerna. Endast de respondenter som efterfrågande intervjuguiden fick tillgång till den innan intervjun. Vår tanke var att inte erbjuda intervjuguiden då vi hade en föreställning om att tillgången till guiden kunde innebära att respondenten tänkt igenom sina svar i förväg och på så sätt eventuellt kunde svara vad som lät bra. Hälften av våra respondenter fick tillgång till intervjuguiden innan intervjun och hälften inte.

4.4 Urval

Urvalet av respondenter inom kvalitativ forskning sker oftast målinriktat, det vill säga att respondenter för studien väljs ut till följd av deras betydelse för forskningens syfte. Denna teknik kallas sampling eller strategiskt urval (Bryman 2011; Halvorsen 1992), och vi har tillämpat denna teknik vid urvalet för våra intervjuer. Forskningsfrågan styr vilka människor som ska intervjuas (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011). Det är ett måste att respondenterna som har valts ut till intervjuerna har kunskap och erfarenhet av området som ska undersökas. I vårt fall blev respondenterna valda för att de är familjehemssekreterare.

Familjehemssekreterare jobbar inom socialförvaltningen som är en kommunal verksamhet. Först valde vi familjehemssekreterare som tilltänkta respondenter och därefter kommuner. Urvalet har därmed skett på två nivåer, vilket Bryman (2011) beskriver är vanligt när man gör ett strategiskt urval (ibid).

Vi började vår sökning genom att ta fasta på samtliga kommuner i Skåne via Internet. Genom detta gick vi in på varje enskild kommunhemsida och utifrån dessa lokaliserade vi oss fram till familjehemsgrupper. Vi insåg dock efter några sökningar att små kommuner inte alltid tillhandahöll en familjehemsgrupp. Där var det istället en socialsekreterare eller en familjehemskonsulent som jobbade med familjehemsfrågor. Dessa kommuner valde vi bort för att vi endast vill inrikta oss på professionen familjehemssekreterare.

Intervjuerna är genomförda på respondenternas arbetsplats. Ekonomiska och tidsmässiga resurser gjorde att det geografiska området blev begränsat. Vid en undersökning av en organisation sker enligt Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2011) först ett urval av vilken typ av organisation man vill undersöka (ibid). Efter valet av organisation har vi valt ut individer att intervjua. Detta kan ske på två sätt. Det ena är att man får möjlighet att själv välja bland de individer som kan vara av intresse för intervjun. Det andra sättet är att den aktuella organisationen vill styra vem som ska intervjuas (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011). I vår studie kom vi i kontakt med båda varianterna då det inte fanns direktnummer till alla familjehemssekreterare och då istället en reception som förfrågan gick via och därigenom styrde vem samtalet gick vidare till.

Totalt har vi kontaktat tio olika kommuner, varav sex stora och fyra små. Vi har valt att definiera alla kommuner med invånarantal över 30 000 som stora, under det invånarantalet har vi valt att definiera som små. Två av kommunerna som blev tillfrågade ville inte delta i studien av olika skäl. En av kommunerna valde att hoppa av studien efter genomförd intervju. Detta innebär att i denna studie ha vi använt oss av sju olika kommuner. Vi har totalt intervjuat 12 stycken respondenter. Sju av dessa har vi intervjuat enskilt, två har vi intervjuat tillsammans samt tre i en fokusgruppsintervju.

Vi har kontaktat samtliga kommuner via telefon. En av dessa hänvisade oss dock att mejla all information och ville inte ta något via telefon. I två av de större kommunerna ville den familjehemssekreteraren som vi kom i kontakt med själv vidarebefordra vår intervjuförfrågan. En via en muntlig förfrågan till sina kollegor och en via en intern ikon över Internet. I det båda fallen resulterade det i en respondent ifrån varje kommun.

4.5 Bortfall

Den intervjun som hade två deltagare blev ett bortfall. I slutet av den intervjun upptäckte vi att bandspelaren hade slutat spela in. Vi bytte batterier och spelade in de sista minuterna av intervjun. När vi kom hem upptäckte vi att endast 14 minuter hade spelats in av sammanlagt fyrtiofem minuter. Under intervjun hade vi inte skrivit ner några anteckningar. Vi skrev ner allt vi kom ihåg av intervjun i omedelbar anslutning till upptäckten av förlorat material. Det 14 minuter som hade blivit inspelade transkriberades dessutom i väldigt snar anslutning efter vår upptäckt. Därefter mejlade vi respondenterna med en fråga om hur de ställde sig till det inträffade. Vi gav dem följande alternativ: att få tillgång till det vi hade skrivit ner i form av minnesanteckningar och transkribering och därefter få möjligheten att komplettera/revidera det; att vi endast använde oss av de 14 minuter som blivit inspelade eller att de kunde välja att dra sig ur undersökningen. De två respondenterna valde då att helt dra sig ur undersökningen.

4.6 Avgränsningar

Vi har valt att avgränsa oss till professionen familjehemssekreterare i denna studie. Vid kvalitativa intervjuer handlar det inte i första hand om att kunna generalisera resultaten vilket det gör vid kvantitativa studier. I den kvalitativa undersökningen ligger fokus på ett fenomen som inte kommer fram genom enkäter. Genom att intervjua sex till åtta personer ur en viss typ av grupp ökar chansen att man har fått fram empiri som inte helt är beroende av de enskilda personernas personliga erfarenheter och uppfattningar. Man pratar om att man vill uppnå en mättnad vid kvalitativa intervjuer. Detta innebär att samma svar återkommer i flera intervjuer och att fortsatta intervjuer inte ger någon ny kunskap (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011).

4.7 Tillförlitlighet

Reliabilitet och validitet är två begrepp som ofta förkommer i metodböcker. Reliabilitet står för tillförlitlighet, det vill säga om resultatet av studien blir det samma om studien upprepas och validiteten står för om man verkligen undersökt det man avser sig undersöka (Bryman, 2010). Patel & Davidson (2003) menar att man inom den kvalitativa forskningen sällan talar om reliabilitet i den bemärkelse som görs inom den kvantitativa

forskningen (ibid.). De menar, att reliabiliteten är så intimt knutet till validiteten så att det sistnämnda får ett vidare innehåll istället. Dessutom menar Patel & Davidson (2003) att validiteten, i sin vidare bemärkelse, är något som sträcker sig genom hela undersökningen på ett annat sätt jämförbart med den koncentrerade relationen till just datainsamlingen inom den kvantitativa forskningen. Att validiteten finns med i den kvalitativa undersökningen visar sig genom att forskaren använder sin förförståelse genom hela undersökningen och införskaffar ett tillräckligt empiriskt underlag för möjligheten att tolka detta på ett trovärdigt sätt. Den kvalitativa undersökningen är sålunda unik i den mening att forskaren måste vara följsam under hela processen vilket innebär att några bestämmelser för validitet inte går att tillförsäkra (ibid.). Bryman (2011) menar dock att begreppen reliabilitet och validitet måste anpassas till den kvalitativa forskningen (ibid.). Bryman (2011) talar istället i termer av tillförlitlighet inom den kvantitativa forskningen (ibid.). Tillförlitligheten delas in i fyra undergrupper. Dessa är trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjligheten att styrka och konfirmera. För att skapa trovärdighet i forskningen ska forskningen utföras enligt gällande regler. Resultaten ska återkopplas till de personer som ingått i den sociala verklighet som undersökningen har avsett och bekräfta att forskaren har uppfattat verkligheten rätt (Bryman 2011). Vi har erbjudit alla våra respondenter att ta del av arbetet efter genomförd studie. Samtliga har tackat ja till detta. Dessutom ville en av respondenterna ta del av uppsatsen innan den gick till tryckning. Detta önskemål har vi tillgodosett och det resulterade i ett bortplockat påstående ifrån denna respondent. Den kvalitativa forskningen fokuserar inte på att generalisera resultaten utan istället studera en viss social verklighet "här och nu". Genom att vara så noga som möjligt i sina beskrivningar av miljön kan en databas byggas för att kunna bedöma om ett resultat är överförbart till en annan social verklighet (Bryman 2011). Vi har försökt vara så noga som möjligt med att skriva ner forskningens gång. Tankar som har dykt upp har antecknats direkt för att inte riskera att glömmas. Krav ställs på att forskarna under hela undersökningens gång utförligt redogör för alla steg i forskningsprocessen. Kollegor kan sedan fungera som granskare av materialet under forskningens pågående. I slutet av undersökningen ska dessa granskare sedan bedöma kvaliteten på metoder och teorier som har använts. Detta är inte så vanligt förekommande då det ställer stora krav på granskarna att gå igenom stora mängder data (Bryman 2011).

Detta krav är svårt att uppfylla i den här undersökningen. Den närmsta vi kommer en granskning är den som sker av opponenter och examinatorn. Genom kunskap om att det inte finns någon objektiv sanning ska forskaren visa på att denne har handlat i god tro. Detta innebär att forskaren inte ska låta personliga åsikter eller teorier styra hur undersökningen utförs samt vilka slutsatser som förs fram (Bryman 2011).

5. Etik

5.1 Etiska reflektioner

När forskning bedrivs ska forskaren alltid göra etiska överväganden. Det finns två forskningsetiska krav som alltid ska vägas mot varandra. Det ena är forskningskravet, vilket i korthet innebär att samhället och dess medlemmar har rätt att utveckla kunskap. Det andra är individskyddskravet, vilket innebär att man ska respektera människors integritet. Innan en vetenskaplig undersökning genomförs ska dessa krav vägas mot varandra och i övervägandet ska både kortsiktiga och långsiktiga konsekvenser ta med (Gustafsson, Hermerén & Peterson 2005).

Vi har valt att undersöka en profession inom den offentliga sektorn; familjehemssekreterarna. De intervjuas i egenskap av en yrkesgrupp som utför myndighetsutövning. Följande fyra krav inom individskyddskravet finns att beakta: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Gustafsson, Hermerén & Peterson 2005).

Informationskravet har vi tillgodosett genom att ett skriftligt informationsbrev skickats till de berörda familjehemssekreterarna med information gällande undersökningens syfte samt information om undersökningens upplägg och tillvägagångssätt. I informationsbrevet har även underrättelse om frivillighet och rätt till avhopp delgetts (jmf Bryman 2011). Vid tillfället för intervjun frågade vi om respondenten hunnit läsa igenom informationsbrevet. Innan vi påbörjade intervjun informerade vi återigen om upplägget för intervjun, att vi skulle transkribera den ordagrant och endast använda den i syfte för denna studie. Vi informerade också om aidentifiering för att garantera respondenterna anonymitet (Gustafsson, Hermerén & Peterson 2005; Bryman 2011). För att tillgodose samtyckeskravet informerade vi respondenterna om deras rätt till att själva bestämma över sin medverkan och att de när som helst under förloppet kunde välja att inte svara på en fråga eller avbryta sin medverkan (jmf Bryman 2011). Respondenterna tillfrågades även om de accepterade att bli inspelade under intervjun. Konfidentialitetskravet innebär att de som ingår i undersökningen ska behandlas med så stor konfidentialitet som möjligt. Vid förvaring av personuppgifter ska detta ske så att obehöriga inte kan komma åt dem

(jmf Bryman 2011). Vid transkriberingen av intervjuerna blev de intervjuade tilldelade andra namn än sina egna för att inte röja deras identiteter. Att skydda orten eller kommunen där respondenterna arbetar är också något vi har gjort för att det inte ska finnas möjlighet att de blir identifierade på grund av denna (Bryman 2011; Patel & Davidsson 2003).

Vi har informerat samtliga respondenter att det inspelade materialet endast kommer användas i syfte för denna c-uppsats samt att allt arbetsmaterial efter genomförd undersökning är avslutad kommer förstöras. Därmed har vi tillgodosett nyttjandekravet (jmf Bryman 2011).

Vidare etiska frågor som man enligt Bryman (2011) kan ställa sig är om det förekommer någon skada för deltagarnas del, brist på samtycke från deltagarnas sida, om man inkräktar på privatlivet eller om bedrägeri, falska förespeglningar eller underhållande av information förekommer (ibid.). Risken för skada gällande respondenterna är i första hand att inte konfidentialitetskravet uppfylls och att respondenterna går att identifiera och därmed vad de har sagt. Inom kvalitativ forskning är identifiering lättare varför det är viktigare med avidentifiering (Bryman 2011). Förekomsten av brist på samtycke minimeras om samtyckeskravet är uppfyllt. Risken för att inkräkta i privatlivet har i vår undersökning varit liten då respondenterna har undersöks inom ramen för sitt arbete. Vad som kan uppmärksammas är att vissa personer har en stark identifikation med sin yrkesroll. Bedrägeri, falska förespeglningar eller underhållande av information är inget som har förekommit ifrån vår sida i den här undersökningen. Informationen om undersökningens syfte är viktigt för att respondenten ska kunna göra ett val byggt på information om sin egen medverkan. Informationen ska formuleras på ett lättbegripligt sätt (Bryman 2011).

6. Analys och resultat

I det kommande avsnittet kommer vi att presentera studiens analys och resultat. Även om inte alla respondenter är representerade under varje rubrik så betyder det inte de inte har en åsikt gällande frågan. Då vi utefter vår intervjuguide har ställt följdfrågor på svar vi fått, så har vi inte alltid berört samma saker i varje enskild intervju. Först presenterar vi hur vi har gått tillväga för att analysera vårt material.

6.1.1 *Analysens tillvägagångssätt*

När vi hade transkriberat samtliga intervjuer skrev vi ut dem så vi hade dem i pappersformat. Vi delade in våra forskningsfrågor i olika kategorier: egenskaper hos familjehemssekreteraren, vad som eftersöks av familjehemmet, rekrytering, arbetsmetoder, familjehemssekreterarens roll, redskapsbegreppet, erfarenhet, osv. Vi började klippa i vårt intervjumaterial och på så sätt kategorisera transkriberingarna. Fick vi tankar under tider tidens gång, antecknades dessa i marginalen av urklippet. (jmf. Rennstam & Wästerfors 2011). Nya kategorier tillkom efter hand och andra fick slopas alternativt slås ihop med något annat då de blev för små. När allt var sorterat och irrelevant material reducerat hade vi olika plastfickor med utklippt material i olika kategorier. Därefter förde vi in dessa kategorier i vår uppsats. Därefter skedde ytterligare en sortering av materialet och ännu en reducering.

6.1.2 *Presentation av respondenterna*

Nedan följer en enkel presentation av de deltagande respondenterna. Vi har kort framställt hur länge respondenterna varit yrkesverksamma inom socialt arbete, eventuellt tidigare erfarenheter, storleken på den kommun de är verksamma inom idag samt vilken metod de arbetar med. Respondenternas namn är fingerade.

Patricia har varit examinerad sedan 1976. Hon har vidareutbildat sig efter det och även gått en handledarutbildning. Patricia har jobbat med familjehemsvård sedan 2000, det vill säga i elva år. Patricia arbetar i en stor kommun och hon använder Kälvestensmetoden.

Tyra började jobba med socialt arbete mellan 1986 och 1989. Hon har provat på att jobba med det mesta inom socialt arbete och tycker det är viktigt att man som ny socialarbetare provar på så mycket som möjligt. Detta har hon själv försökt leva upp till. Med familjehem har hon jobbat de senaste 15 åren. Idag arbetar Tyra i en stor kommun och använder Kälvestensmetoden.

Therese blev färdigutbildad 1975 och har gått en vidareutbildning 1985 och har även hon gått en handledarutbildning. Inom familjehemsvården har Therese jobbat i 34 år, sedan 1977, och är därmed den av respondenterna som har längst erfarenhet inom området. Therese arbetar i en liten kommun och använder Kälvestensmetoden.

Vera har jobbat inom socialt arbete sedan 2000. Hon har sedan sin examen jobbat inom familjehemsvården och hon är därmed inne på sitt elfte år inom området. Vera arbetar i en liten kommun och använder metoden PRIDE.

Rita tog sin examen 1993. Inom familjehemsvården började hon jobba 2003 och hade då flera olika arbetsuppgifter. Men sedan år 2009 jobbar Rita fullt ut med bara familjehemsvård. Rita arbetar i en liten kommun, använder Kälvestensmetoden men har ingen extern tolkare.

Märta tog sin socionomexamen 2002. Det första året efter examen jobbade hon med försörjningsstöd och de efterföljande åtta åren har Märta jobbat med familjehemsvård. Märta är verksam i en liten kommun, utbildad inom Kälvestensmetoden, men använder den inte. Märta använder sig mer av ett systemteoretiskt tänkande.

Mona har jobbat inom socialt arbete sedan 1987. Hon jobbade först tre år på en institution, sedan i tio år på ett utredningshem, och började med familjehemsvård år 2000. Mona arbetar i en liten kommun, utbildad inom Kälvestensmetoden, men använder den inte. Mona använder sig mer av ett systemteoretiskt tänkande.

Jane tog sin socionomexamen 1990. Hon har jobbat med allt ifrån ekonomiskt bistånd till familjehemsplaceringar och vuxna missbrukare. Hon jobbade till en början med

barnavårdsutredningar *och* placeringar. Det är de senaste sju, åtta åren som det blivit specialiserat och man har delat på det. Det sista ett och halvt året har Jane jobbat arbetsledare för familjehemsgruppen. Jane är verksam i en stor kommun och där hon jobbar används Kälvestensmetoden samt det nya bedömningsinstrumentet från Socialstyrelsen.

Lotta blev färdig socionom 2009 och när vi träffar henne har hon jobbat i familjehemsgruppen i tre månader, vilket gör att hon är den av respondenterna som har kortast erfarenhet av yrket. Detta är hennes första jobb som socialsekreterare och hon känner att hon precis kommit in i jobbet. Men Lotta har innan sin socionomexamen jobbat tre år på behandlingshem för vuxna missbrukare i kommunen, efter genomförd psykiatriutbildning i början på 2000-talet. Lotta arbetar i en stor kommun och använder Kälvestensmetoden samt det nya bedömningsinstrumentet från Socialstyrelsen.

Sonja har jobbat med socialt arbete sedan 1984 och har jobbat med alla sociala frågor. Minst har Sonja jobbat med missbruksvård, då det är något hon inte tycker att hon behärskar. Med ren familjehemsvård har Sonja jobbat i sex år. Sonja arbetar i en stor kommun och använder Kälvestensmetoden samt det nya bedömningsinstrumentet från Socialstyrelsen.

6.1.3 Rekrytering och tillgång

I samtliga kommuner som vi besökte visade människor sitt intresse för att bli familjehem genom att ringa till förvaltningen. För fyra av kommunerna var detta det vanligaste sättet att rekrytera. Två kommuner hade annonser och en kommun hade en intresseanmälan på Internet som sina vanligaste rekryteringsredskap. I två av kommunerna berättade familjehemssekreterarna att ett sätt att få kontakt med blivande familjehem var att de själva eller familjehemmen fick människor intresserade genom att berätta om familjehemsuppdraget.

Av de familjehemssekreterare vi har intervjuat så är det sex som har uttalat sig om hur de upplever tillgången på familjehem i kommunen. Hälften av dem som har uttalat sig kring tillgången upplevde att det behövdes fler familjehem. Den övriga hälften tyckte att de täckte sitt behov i nuläget alternativt hade bra tillgång på familjehem. Therese och Vera är två av dem som inte tyckte att det fanns tillräckligt många familjehem att tillgå och uttalade båda två att det

såg likadant ut över hela landet. Mona tyckte att det har blivit svårare och att tillgången har varit bättre tidigare. Hon trodde att det kan bero på att samhället är hårdare idag, att människor inte har lika mycket tid och att barnen som placeras idag är "lite svårare" vilket gör uppdraget tuffare. Märta och Tyra var två av dem som tyckte att tillgången på familjhem täckte deras behov. Märta uppgav att de inte hade några barn på kö i nuläget, men samtidigt sa hon att de behövde alltid fler familjer och sökte ständigt nya. Tyra relaterade sin syn på tillgången till sin långa yrkeserfarenhet och alla kontakter hon hunnit etablera under sin yrkesversamma tid.

Det framkom att flera familjehemssekreterare tänkte taktiskt i rekryteringen av familjhem. Alla uppgav att de inledde en utredning när en familj var intressant men utredningen avslutades inte förrän det fanns ett barn att placera. Dels skulle utredningen vara så färsk som möjligt och dels fanns det en risk att en annan kommun annars rekryterade familjen. Patricia framhöll även att rätt tidpunkt i livet var viktig. Hon berättade att ibland hör personer eller familjer av sig som de i nuläget måste tacka nej till då personerna är för unga eller har väldigt små barn. Patricia tyckte att det var viktigt att bemöta dessa familjer på ett bra sätt då de kanske skulle kunna vara aktuella som familjhem i framtiden.

6.1.4 Yrket och arbetsmetoder

Av de sju kommuner som vi har besökt arbetade fem med Kälvestenmetoden och en med metoden PRIDE. En av kommunerna arbetade utefter ett systemteoretiskt tänkande och litade mycket på sin känsla, de var dock utbildade inom Kälvestensmetoden. Dessutom hade en av de kommuner som använde sig av Kälvestenmetoden nyligen börjat arbeta med Initial bedömning vid socialtjänstens rekrytering av familjehem. De upplevde att det nya instrumentet bidrog till en utsällning av olämpliga familjehem i ett tidigt stadium. Av de fem kommuner som arbetade med Kälvestenmetoden hade fyra av dem en extern tolkare. Den kommun som var utbildad inom Kälvestensmetoden men som inte använde sig av metoden hade argument att metoden är föråldrad, vilar för mycket på psykodynamisk grund och minskar inte sammanbrott.

Arbetsuppgifterna kunde skilja sig åt för familjehemssekreterarna beroende på vilken kommun de arbetade i. I de större kommunerna var familjehemssekreterarna mer specialiserade vilket innebar att barnen hade en egen handläggare och familjehemmen en egen. I de mindre

kommunerna hade familjehemssekreterarna inte det uppdelat utan de hade hela ärendet själva. De arbetsuppgifter som familjehemssekreterarna hade var i huvudsak rekrytering och utredning av familjehem. Exempel på andra arbetsuppgifter som kunde förekomma var att ge råd, stöd och handledning åt familjehem. Två av respondenterna hade även en arbetsledande roll.

Av de familjehemssekreterare vi har intervjuat åkte samtliga, utom en, tillsammans med en kollega på hembesök. Den familjehemssekreterare som åkte själv hade ibland med sig en socialsekreterare. De som åkte tillsammans såg många fördelar med att vara två. Fördelar som framhölls var att familjehemssekreterarna såg olika saker och hade någon att diskutera med efter hembesöket. Märta var en av dem som trodde att det fanns en risk att hon skulle missa saker om hon gjorde hembesöken på egen hand. Hon menade att det var svårt att skriva, föra samtalet och observera samtidigt. Patricia tyckte att en fördel med att vara två var att hon och hennes kollegor kunde matcha vem av makarna som de passade bäst ihop med för att få ett bra samtalsklimat.

6.2 Vilka överväganden görs i valet av familjehem?

Vi har fått fram två stora kategorier som kan gå under denna fråga. Dels gör familjehemssekreterarna överväganden då de träffar familjer som visar intresse för att bli familjehem och dels i matchningsprocessen mellan barn och familjehem. Vi har fått fram olika kriterier som familjehemssekreterarna tycks titta på när de möter eventuellt blivande familjehem. Nedan presenterar vi först dessa kriterier och därefter de överväganden som vi kan urskilja görs rörande matchningsprocessen.

6.2.1 Förekomst i polis-, kronofogde- och socialregister.

Något som samtliga familjehemssekreterare tog reda på var om familjerna förekom i polis-, kronofogde- och socialregister. Vid förekomst i register gjordes en individuell bedömning om det påverkade möjligheten att bli familjehem.

6.2.2 Civilstånd och familjerelationer

Samtliga familjehemssekreterare menade att det inte krävdes en kärnfamilj för att bli familjehem. Men när det handlade om små barn menade Patricia att de gärna såg att det var ett par, då det kan bli frågan om en uppväxtplacering. Mona tyckte att det är svävande med kraven men om man har en relation till en partner ska den inte vara ny. Jane och Patricia sa att man tittar på stabilitet i parrelationer. Jane menade att de inbördes relationerna i familjen måste fungera för att klara av belastningen som det innebär att ta emot någon annans barn. Patricia sa även att de tittar på om det finnas olösta konflikter i familjehemmets nätverk. Hon var en av dem som framhöll att hos ensamstående placeras oftast tonåringar och då inte för stökiga. Patricia poängterade även vikten av att familjen är enig i beslutet att bli familjehem.

Vi har som ett stort viktig kriterium att alla i familjen vill ta emot ett barn. / Patricia

6.2.3 Ålder

Jane sa att ålder kan vara ett hinder och menade att man kan vara för gammal. Även Vera hade åldern som måttstock när hon placerar ett barn. Familjehemsföräldrarna ska åldersmässigt kunna vara biologiska föräldrar.

Om man till exempel ska placera små barn så säger vi att man skulle kunna vara förälder själv. Är man för gammal där och man kanske, en del är femtiofem närmare sextio, så kan man ju inte ta emot ett yngre barn för man ska ju ändå tänka att det kan bli en uppväxtplacering. / Vera

6.2.4 Biologiska barn

Åldern hade inte bara betydelse för familjehemsföräldrarna utan även för de biologiska barnen. Patricia, Mona och Märta uppgav att de aldrig placerar ett barn i ett familjehem där det finns jämnåriga barn. Patricia tyckte att det bästa var att fylla på underifrån. Mona menade att det dels kan bli en konkurrens mellan de jämnåriga barnen, men även att de biologiska barnen ofta tar över ansvaret när familjehemsföräldrarna inte är närvarande. De biologiska barnen kan försättas i svåra situationer om det placerade barnet berättar saker i förtroende. Även Jane

menade att det är viktigt att uppmärksamma de biologiska barnen, om där finns sådana. Därför pratar de också med dem. Även hon sa att de biologiska barnen ofta är lite utsatta och att de många gånger får förtroende av de placerade barnen, att de blir bundsförvanter. Mona tyckte också det var viktigt att låta barnen vara med när de träffar familjer då barnen ofta också har frågor. Märta och Mona var övertygade om att det uppstod stor konkurrens mellan ett placerat och ett biologiskt barn om de var i samma ålder. Därför gjorde de inga placeringar av barn i familjer som hade ett biologiskt barn i samma ålder. Detta för att dessa barn oftast hamnade i samma klass och biologbarnet per automatik ofta kände ett ansvar för det placerade barnet samtidigt som biologbarnet kunde utsättas för situationer av skam.

6.2.5 Tid och känslomässigt utrymme

Jane, Vera och Patricia framförde att tid och känslomässigt utrymme var faktorer som var viktiga. Jane framhöll att det krävs ett stort överskott för att klara av kriser. Vera sa att det måste finnas plats och utrymme för de barn som ska placeras. Familjen kan därför inte vara för stor och inte ha för små barn.

För en del familjer kan ringa och så säga att "Ja, vi har en plats ledig" "Jaha, en plats ledig?" Då kanske de har tre egna och tre placerade och då säger vi ju redan i telefonen att "Nej tack! Man kan inte ta hand om sju barn!" /Vera

Familjerna kan vara jättebra på många sätt och leva ett bra liv men finns inte tiden och det känslomässiga utrymmet så har det ingen betydelse menade Vera. Patricia hade ett liknande resonemang.

Det är inte karriärmänniskor som blir familjehem. Utan man måste ha tid och känslomässigt utrymme. Alltså det får inte vara för många barn i familjen/.../De ska inte ha för små barn heller för då tar det deras tid. /Patricia

Även Tyra uttryckte att personer som är för upptagna med sina egna utbildningar och sina egna liv inte kan vara familjehem.

6.2.6 Erfarenheter

Patricia och Mona kunde se det som en fördel att människor har varit med om svåra saker om de har bearbetat dem. Patricia såg det som en värdefull erfarenhet om personerna då också har sökt och tagit emot hjälp. Hon menade att hon kunde bli tveksam över de personer som inte varit med om några svårigheter.

Jag kan ibland vara bekymrad över sådana människor som bara har levt livet på en räkmacka och som aldrig har stött på några problem, för de tror att livet ska vara så. Att det är normalt liksom! /Patricia

Rita, Tyra, Märta och Vera framhöll erfarenhet av barn som viktig. Märta och Vera sa att det inte är ett krav, men har familjen haft egna barn så har de en referensram och känner till den normala utvecklingen. Samtidigt framhöll Tyra, Patricia och Mona att bara för att man har egna barn så kan man inte tro att är detsamma som att uppfostra ett eget barn.

Man kan vara jättebra förälder till ett eget barn som har vuxit in i familjen och inte ifrågasätter, men alltså att det krävs någonting mer att vara familjehem. /Patricia

Märta och Vera uttryckte att det är viktigt att man har accepterat att man inte har fått biologiska barn, och inte förväxlar familjehemsuppdraget med adoption. De uttryckte även att de var mer försiktiga när de placerade barn hos barnlösa par.

Det ska ju bli så bra som möjligt! Det ska ju bli bättre än de har haft det innan, barnen, och då behöver man ha kunskap om barn. /Vera

6.2.7 Hälsa

Therese och Vera framförde hälsa som ett viktigt kriterium för att bli familjehem. Vera menade att är man sjuk så orkar man inte ta emot ett barn som blivit försummat och därför behöver mycket vuxenkontakt och stöd.

De ringer och säger att de är sjukpensionärer båda två och kan inte jobba för de har ont här och de kan inte lyfta och så. Då kan vi också säga "Nej, tack! Schysst och bra att ni ringer och anmäler ert intresse." Det behövs lite mer krafter... /Vera

6.2.8 Standarden

Patricia, Tyra, Therese och Vera talade om röriga och pedantiska hem och att båda kan vara ett observandum. Vera sa att hon ibland kommer till hem som är smutsiga men människorna som bor där är underbara och har ett stort hjärta. Patricia, Tyra och Therese framhöll att det inte får vara för smutsigt och inte för många projekt igång samtidigt.

Det får inte vara för uppställt, inte för många bilar på gården, inte för många grillar glömda från i fjor. Det är ju ändå så att barnen ska ha det rätt så vanligt. De flesta familjehem har ju inte perfekt ordning, för har man perfekt ordning kanske man inte har tid med att passa barn som inte alltid gör som man har tänkt sig. /Therese

Både Tyra och Patricia menade att man bör undersöka vad röriheten står för.

Ibland så tänker man "Åh, Gud! Så här rörigt! Kan man ha det så här och barn?" Och då får man fundera. Vad står röriheten för? Familjehem som alltid bygger om, som aldrig blir färdiga./.../ De människorna finns, och de är säkert bra men de kanske inte ska va familjehem. /Tyra

Patricia menade även att ett pedantiskt hem kan vara ett tecken på alltför kontrollerade människor.

6.2.9 Egenskaper

Flera av respondenterna hade tankar om vilka egenskaper och förmågor som bör finnas i ett familjehem. Therese tyckte att det var viktigt att familjehemmet kan sätta sig in i barnets värld, att de är tålmodiga, flexibla, har en kontinuitet och kan ge god omsorg. Hon trodde även att de

i större utsträckning börjat titta på reflektionsförmåga. Mona och Märta framförde att det var viktigt att familjehemmet var tryggt och stabilt.

Det som står allra högst, tänker jag, det är ju att det är personer som är trygga i sig själv. /Mona

Mona utvecklade resonemanget med att det behöver finnas en värme och en känsla hos familjehemmet samt en förmåga att läsa av människor. Tyra framhöll att det är viktigt att tycka om utmaningar då familjehemsuppdraget många gånger kan innebära svåra situationer.

Rita resonerade kring vad som är bra att veta om familjehemmet. Deras vanor och synsätt är två av de faktorerna som hon ansåg vara viktiga. Exempelvis om familjen åker på semester tillsammans eller om barnen får stanna hemma, om barnen blir en naturlig del eller om det blir mer som en institution.

Jane tyckte det var en grundförutsättning att familjehemmet kan samarbeta. Det tyckte Patricia också och nämnde socialtjänst, biologiska föräldrar, skola och BUP som viktiga för det samarbetet. Hon menade även att det var viktigt att familjehemmet kunde ta emot extern hjälp. Även Vera, Tyra och Märta var inne på vikten av ett bra samarbete med de biologiska föräldrarna. Märta menade att familjehemmet måste kunna hantera besvärliga föräldrar. Det måste fungera enligt Märta annars blir det ingen bra placering.

*Om man pratar med familjehem så är det nästan alltid där som det är det stora bekymret.
"Hade det inte varit för Kalles föräldrar så hade vi klarat av att ta hand om Kalle" /Vera*

Lotta pratade också om samarbete och då som det tredelade föräldraskapet. Med det menade hon samarbetet mellan det biologiska nätverket, familjehemmet och socialtjänsten.

Man ska kunna samarbeta för att kunna hålla ihop det. /Lotta

Rita efterfrågade flexibilitet ifrån familjehemmen just för att det ofta innebär många kontakter runt om ett placerat barn. Familjehemmet ska kunna möta de biologiska föräldrarna och se dem som viktiga. Samtidigt tyckte Rita att man inte får glömma att familjehem är vanliga familjer. Hon ansåg att man ibland ställer orimliga krav på familjehemmen.

Det är ofta jag hör att 'Ja, men det kan de väl ställa upp på! De är ju familjehem och de är ju avlönande! De ska kunna fixa det här!' Ja, de ska kunna fixa det, men vi klarar inte av och ha kontakt med dessa föräldrar, hur ska vi kunna säga att familjehemmet ska klara av det? De är inte professionella. /Rita

6.3 Matchningen

Familjehemssekreterarna ställs inför överväganden när de ska placera ett specifikt barn i en familj. Nedan presenterar vi ställningstaganden som vi har fått fram att familjehemssekreterarna gör vid en matchning.

6.3.1 Att matcha barn med familjehem

Samtliga familjehemssekreterare ansåg att även om de hade ett bra familjehem så innebar det inte att de kunde placera vilket barn som helst där. Märta menade att även om barnet och familjen har gemensamma intressen, rätt ålder och bor rätt geografiskt så är det inte säkert att det stämmer trots det. Vera och Rita hade liknande resonemang.

Det kan vara så att ett familjehem skulle vara jättebra för ett barn och vi tror att det är det här barnet, men det kanske inte är det barnet, för de två tillsammans kanske inte blir bra. /Vera

Det som passar för ett barn, det passar inte för nästa barn. Och ett familjehem som man kan tycka är jättebra för det ena barnet, blir en katastrof för nästa barn. /Rita

Sonja och Tyra utvecklade resonemanget och Sonja menade att finna rätt familj till rätt barn är matchningens kärna och det är en av svårigheterna i jobbet.

Det finns ju svårigheter i jobbet som vi måste övervinna, så är det ju bara. Och oftast tycker jag att vi lyckas väldigt bra med det. Men det är det ju att hitta rätt familjehem till rätt sorts barn inte bara familjehem utan också till ett, till just det, ett barn! /Sonja

Ibland möter jag människor och då tänker jag 'Åh, Gud! Nej himmel! Hur ska jag kunna matcha detta? Hur ska jag få ihop detta? Den är där och flyger och den är där...' Och sen efter en stund när man har fått pratat då hittar vi...Men det tar tid ju! /Tyra

Jane hade uppfattningen att ju mindre barnen är desto lättare är det att placera dem och ju äldre de är desto svårare. Hon trodde att det bland annat kan bero på att ju äldre barnen blir desto fler behov och eventuella bekymmer har hunnit etablera sig. Vera däremot tyckte att det var lättare med de stora barnen i det hänseendet att de kan uttrycka sig och tala om i fall något känns bra eller inte. Hon upplevde en större osäkerhet kring de små barnen som inte kan förmedla vad de känner. Mona framhöll att det finns skillnader i resonemanget vid matchningen beroende på om det är ett litet barn eller en tonåring. När det gäller mindre barn menade Mona att det ska finnas en rimlig restid för umgänge mellan biologiska föräldrar och barn men även att de ska slippa bryta med exempelvis skola. Ungdomar däremot placeras ibland långt iväg för att bryta med dåliga kamrater.

6.3.2 Skyldigheten att överväga nätverksplacering

När ett barn blir aktuellt för placering är familjehemssekreterarna skyldiga att först se över barnets nätverk och överväga möjligheterna att göra en släktingplacering. Vid övervägandet tittar familjehemssekreterarna på relationen mellan barnet och släktingen och den relationen väger tungt när ett barn ska placeras.

Vera sa att hon kunde se både för- och nackdelar med släktingplaceringar. En fördel enligt Vera var att släktingar ofta har barnets historia och de vet vad de tackar ja till. Men Vera kunde också se svårigheter i ställningstagande gällande släktingplaceringar då det kan uppstå

konflikter släktingarna emellan. Det var flera familjehemssekreterare som uttryckte att det kunde uppstå problem vid nätverksplaceringar. Tyra var en av dem som gav exempel på detta.

Här tar du din systers dotter o då sitter din syster där och vad kommer hon att säga till dig ibland? "Din jävla apa! Tror du att du är bättre?" Ska vi medverka i det? Kanske en mamma som behöver börja välja mellan sina två döttrar. "För nu har du ju varit duktig och tagit hand om din, och du fortsätter att knarka?!" Vi gör ju något i det systemet också! Och är det bäst för barnet då? Ja, det kan vara så! Det vet man ju aldrig riktigt veta... /Tyra

Då relationen redan finns vid en släktingplacering menade Rita att det kan finnas andra stödbehov och det stödet tyckte Rita att familjehemssekreterare måste vara beredda att ge. Therese menade att det fick ses utifrån ett helhetsperspektiv.

Alltså har man en långvarig relation till ett barn som ska placeras som kanske inte har jättebra boende eller så, så kan ju det ena uppväga det andra. /Therese

6.3.3 Kriterier och önskemål

I matchningen tittar familjehemssekreterarna på de kriterier som utredarna har angett. Jane menade för att det ska bli en bra placering så är det viktigt att jobbet görs ordentligt från början. Lotta hade samma uppfattning och menade att en väl utförd barnavårdsutredning bidrar till ett bättre underlag och menade att det ena bygger på det andra. Jane ansåg att det är främst barnets behov som ska finnas på agendan och sedan får familjehemmets resurser matchas till det. Vera framhöll att det ofta finns en önskelista med ifrån barnets handläggare. På den kan det till exempel framgå att barnet önskar att det är yngst i syskonskaran eller att det inte finns några barn alls. Det kan också vara så att det är önskvärt att familjehemmet har hög kompetens kring barn med särskilda behov om barnet ifråga har någon form av handikapp.

6.3.4 "Good Enough"

Även om det finns kriterier och önskemål så framgick det av familjehemssekreterarna att det sällan är så att de kan uppfylla allt. Och det är här som överväganden görs. Det var flera familjehemssekreterare som gav exempel på hur de kan resonera inför en matchning. Märta menade att om det finns speciella önskemål, som till exempel att barnet ska gå kvar i samma skola, innebär det samtidigt att det önskemålet begränsar vilka familjehem som kan bli aktuella. Rita, Tyra och Mona menade att alla kriterier inte alltid kan tillgodoses och ibland får familjehemssekreterarna stryka vissa önskemål. Mona menade att man får ställa sig frågan vilket som är viktigast.

Är det viktigare att han bor utanför kommunen? Då får han byta skola men han kommer ut på landet! Ska han åka 45 minuter hit när han har umgänge eller ska han tvunget vara här och så missar han någonting annat?/.../Hur fungerar det i skolan för den här pojken? Ska vi hitta ett familjehem nära? Är det bra att han är kvar i hemkommunen?
/Mona

Märta menade att då antalet familjehem är begränsat så måste de ibland sätta en gräns för vad som är bra nog.

Det kanske får vara okej. Ibland får man liksom, för att de är så jävla bra på allt, på alla andra sätt, så då får man kanske köpa att "Nej, de här kanske jag inte kommer tycka att det är så jädra kul att jobba med." Och då får man ta det. Men ibland så känner man att "Nä, det här kommer aldrig att fungera." /Märta

Tyra hade ett liknande resonemang och gav som exempel att ibland kan en socialsekreterare ha tio punkter som barnet anses behöva och hon har ett familjehem som har sju utav de punkterna.

Då får man ju göra... är det bättre än att hitta den familjen som kan alla tio men som jag ändå känner att nja...så. Det är svårt! /Tyra

Där Rita arbetar diskuterar man med barnets närverk inför en placering och tar reda på om det finns några speciella önskemål och vad de tänker är viktigt för just det här barnet. Hon menade

att man som familjehemssekreterare måste vara öppen med om inte alla önskemål kan tillgodoses.

6.4 Hur ser familjehemssekreterare på sin roll samt ser de sig själva som ett redskap i processen och i så fall på vilket sätt?

6.4.1 Familjehemssekreterares egenskaper

Till samtliga familjehemssekreterare som vi har intervjuat ställde vi frågan om vad de tyckte kännetecknade en bra familjehemssekreterare. Märta och Rita ansåg att flexibilitet var en viktig egenskap. Förmågan att se sammanhang och ödmjukhet var andra egenskaper som Märta berörde. Rita menade att man också måste våga tänka lite utanför ramarna. Lotta tyckte att man bör ha ett stort intresse för människor och vara nyfiken på dem. Sonja trodde också att nyfikenheten var en viktig egenskap och att man dessutom är öppen som person. Mona tyckte att man ska ha en förståelse för att utredarna kan vara stressade. Men även ha en förståelse för familjehemmen som öppnar sitt innersta, inte bara för ett barn, utan oftast för ett helt nätverk. Hon menade att när ett nytt barn kommer in i familjen så blir alla påverkade och man måste kunna se helheten.

Det är en ny bricka i spelet som kommer in och alla ska liksom må bra i det! Då tror jag det krävs dels att man har det systemteoretiska tänkandet och sen tror jag också att det krävs att man har en del erfarenhet sen tidigare inom det här området. /Mona

Enligt Patricia innebär familjehemssekreterarrollen att vara lite detektiv, det vill säga undersökande och noggrann. Hon berättade att när de träffar en familj så visar familjen upp sin bästa sida och det måste familjehemssekreterare ha förmågan att se igenom. Att se möjligheter och att vara öppen är andra egenskaper som Patricia framhöll. Hon tyckte det var viktigt att möta människor med respekt och ställa sig ödmjuk till det man inte kan eller vet. Tyra trodde på stabilitet och trygghet i sig själv och att kunna stå för det man gör. Hon tyckte att det handlar om en helhet och att man bör ha jobbat inom olika delar av förvaltningen innan man börjar arbeta som familjehemssekreterare. Detta för att få en förståelse för människorna. Även Therese ansåg att det var viktigt att ha en helhetssyn och ett intresse för det man gör. För att bli

en bra familjehemssekreterare ansåg Vera att man ska ha jobbat med familjer och ha kunskap om barn och deras behov. Vera tyckte att man bör vara inlyssnande, öppen i sitt sinne och mottaglig för signaler. Hon trodde att dessa egenskaper behövs i allt socialt arbete. Vera sa att man även måste kunna reflektera och prata om det man ser och gör. Jane tyckte det var viktigt att ha tålamod och ett stort mått av mod. Hon framhöll en skillnad mellan att jobba som barnavårdsutredare och familjehemssekreterare. Hon ansåg att man måste tänka på ett annat sätt när man möter de människorna som vill bli familjehem.

Det krävs lite mod att ställa de här tuffa frågorna, vi vill veta en massa. Men det kan ju hända att de säger "Nehe, du! Det vill inte jag prata med dig om!" Så det är ju mycket fingertoppskänsla hur man ställer frågor tror jag. / Jane

När vi bearbetade våra intervjuer kunde vi urskilja fem större kategorier med egenskaper hos familjehemssekreterarna som de själva uttryckte som viktiga att ha vilka vi har valt benämna: Öppenhet, Helhetstänkande, Engagemang, Erfarenhet och Ödmjukhet. Vi tolkar dessa fem kategorier som generella egenskaper som respondenterna själva tycker att en bra familjehemssekreterare bör ha.

6.4.2 Familjehemssekreterarens roll

Vi frågade även familjehemssekreterarna hur de ser på sin roll. Patricia och Jane framhöll i första hand att de såg sitt främsta uppdrag emot barnet och att barnet ska få det bra. En del av familjehemssekreterarna såg familjehemmen som sina arbetskamrater och andra inte. Mona var en av dem som såg familjehemmen som sina arbetskamrater eller kompisar och behandlar dem därefter. Men hon framhöll att det trots det var viktigt att kunna gå in och styra i olika situationer.

Samtidigt måste man också kunna gå in och styra när det är besvärliga grejor som umgänge och hur många nätter ska de sova över och så. Då får jag backa och säga "Nja, men så här kommer det se ut!" Det är jag som skall se till så att lagen följs. Alltså det är ju min uppgift! Då får man backa och kunna ta det mandatet och säga ifrån "Ja, jag förstår hur ni tänker och att det känns knepigt, men vi kan inte göra något annat! Det är

så här det ska se ut!” Då får man ta taktpinnen och liksom rätta till lite. Och samtidigt ska de också kunna känna att de inte bara är några där ute som är utslängda, utan de gör ett jättejobb! De gör grovarbetet och vi är mer samordnare brukar jag säga” /Mona

Tyra och Lotta var tydliga med deras syn på sin roll gentemot familjehemmen.

Jag kan vara kompis med dem och prata med dem. Men jag skulle aldrig umgås med dem privat! Jag skulle aldrig bjuda hem dem! Finns inte! De kan vara jättetrevliga och jag skulle kunna förstå att vi skulle ha hur mycket kul som helst ihop, men det finns inte! Jag är här för att göra ett jobb, jag är professionell i det! Och då väljer man. /Tyra

Det är mer att vi söker ett samarbete. Sen har jag en tydlig roll! Inte liksom blanda ihop att de skulle vara någon slags socialarbetare. För det är min roll! Men det är ändå ett samarbete, det här är ett gemensamt uppdrag. Vi liksom strävar mot någonting. Vi har ett barn som behöver hjälp. Alltså så ser jag det./ Lotta

Märta framhöll att det var viktigt att man tog hänsyn och hade respekt för att familjehemmen är vanliga familjer. Av en vanlig familj tyckte inte Märta att man kan begära kvalificerat behandlings innehåll. Therese tyckte att man inte ska förringa sin roll samtidigt som man heller inte ska göra den för viktig. Men hon tyckte att hon har en viktig roll i den bemärkelse att hon stöttar och ger råd när familjehemmet har det svårt.

Peppa dem eller liksom säga att ”Men det har vi mött innan och det brukar gå över och det är inte ovanligt, det här ska vi nog komma igenom. Titta på detta, nä men titta det fungerade ju där.” /Therese

Therese sa även att mycket av deras arbete bygger på att ha en relation till det placerade barnet. Att barnen ska kunna kontakta dem och prata med dem om både bra och dåliga saker. Therese tyckte att man behöver inte alltid hålla med, men en del av jobbet är att lyssna och bära en del saker.

Det kanske inte är hundra toppen här, men det är det kanske inte i några familjer/.../Sen självklart är det ju en jätteuppgift att när man ser att det inte är bra så måste vi ju ta ansvar för det. /Therese

6.4.3 Att fungera som ett redskap

Vi frågade samtliga familjehemssekreterare om de ansåg att de använde sig själva som ett redskap i yrket. Det visade sig vara svårt för familjehemssekreterarna att svara på denna fråga. Alla var överens om att det använde sig som ett redskap, men de hade svårt för att uttrycka *hur* de gjorde det. Patricia såg sig själv som ett redskap i sin yrkesutövning och ansåg att familjehemssekreterare verkligen använder sig själv, sina värderingar och sina egna livserfarenheter. Hon såg det därför som en fördel att vara två för att man inte alltid tycker likadant. Hon underströk att även om man har erfarenhet så vet man inte allt.

Man får ju vara väldigt ödmjuk inför det man inte kan, alltså det är viktigt att inte ha för mycket prestige i jobbet, att man liksom går i klinch med folk, när det faktiskt är så att man inte vet allting. Utan man får kanske säga "Jag får ta reda på det eller förmedla vidare." Så tror jag i alla fall att man inte skadar. /Patricia

Märta hade svårt att svara på frågan men var ändå inne på att erfarenheten hon har, både yrkesmässigt och privat, har betydelse. Vera känner sig som ett redskap framförallt vid matchningen mellan barn och familjehem.

Man kan ha fem familjehem färdigutredda och vi kan ha tio barn men där är kanske inte något av de tio barnen som faktiskt kan vara i något av dem, och det är ju där som man själv blir redskapet/.../Så får man ju använda sig av allt det man vet om barnet och allt om familjehemmet och se om det här skulle kunna mötas./.../Och där är det ju vi själva! Alltså det är ju vi som är verktyget kan man säga! /Vera

Vera menade också att hon ibland använder sin erfarenhet som förälder och därmed sig själv i vissa situationer.

Ibland så får man tänka "Jaha, om jag inte skulle kunna ta hand om mina barn skulle jag kunna tänka mig att de bodde här?" Så visst använder man sig mycket av det som man själv har med sig. /Vera

Sonja tänkte att det finns olika nivåer kring redskapsdefinitionen. I förhållande till myndighetsutövning och att leverera beslut känner hon inte att hon är ett redskap. Det är mer mekanik i det, som att stå på en fabrik, menade Sonja. Men i mötet med människan exempelvis vid hembesök, i intervjusituationer och vid handledning så ansåg Sonja att hon är ett redskap. Hon trodde att utgången av exempelvis en handledning kan skilja sig åt beroende på om det är hon eller en kollega som handleder.

Därför att vi gör lite olika i rummet! Det behöver inte bli bättre eller sämre. Det är inte så jag menar, det blir annorlunda bara. /Sonja

Lotta menade att redskapsbegreppet är något hon har med sig sedan sin utbildning och genom sin arbetslivserfarenhet. Hon sa att det är hennes personliga register, hur hon talar och vad hon framkallar, hennes utbildning, vem hon är. Det är så hon använder sig själv.

Det blir väldigt såhär klyschigt, det är ju också det man fastnar i, alltså man pratar om saker som är lite utnötta " mig själv som redskap, flexibilitet", alltså känslan av det här, och att vi jobbar med lyhördhet/.../ det är väldigt mycket så. Jag kanske är jätteduktig på lagarna eller så har jag inte koll /.../ men det är klart socialt arbete handlar ju om att möta människor /.../ vi är ju styrda på många vis, men till syvende och sist är det ju ändå så att det är relationer det handlar om. /Lotta

Tyra menade att det finns inga metoder eller formulär som kan ersätta det mänskliga mötet. Hon menade att det enda redskap de egentligen har är kommunikation och att våga ställa frågor.

Jag säger det är bättre att ha frågat en fråga för mycket och kanske fått ett rent tosig svar men då har du frågat i alla fall än att sitta med sen efteråt "Varför ställde jag inte

den frågan för?" För jag har ännu aldrig fått någon gång "Det har du inte med att göra!" /.../ Alltså att fråga, fråga, fråga, fråga är aldrig fel! Men att inte ha frågat... det är det du ska leva med sen." Jag visste det här men jag ställde inte frågan för jag kanske anade vad svaret skulle bli." /.../ Att aldrig vara rädd för att fråga för det är det enda sättet, vi har inget annat redskap! /.../ Alla papper i hela världen kan säga, men om du inte kan kommunicera, kan du inte fråga, vågar du inte ta i den obehagliga frågan ställa den som alla känner i rummet, den ligger här men den står ju faktiskt inte i mina frågeformulär /.../ Ett möte med en människa kan aldrig ersättas "jamen i vår utredningsplan stod inte detta!" /Tyra

6.4.4 Diskussion och reflektion

Vi har fått fram två kategorier som till viss del visar hur familjehemssekreterarna använder sig själva i sitt arbete. Diskussion och reflektion samt känsla kallar vi dessa två kategorier.

Tyra upplevde att det finns mycket utrymme för diskussion och reflektion i arbetet. Dels med hennes kollegor och dels med hennes chef. Även analysen från den externa tolkaren bidrar, enligt Tyra, till ökad reflektion. Lotta tyckte att det finns en öppenhet och ett intresse för att diskutera och tänka efter i hennes arbetsgrupp. Mona menade att reflektion ingår i processen även om det inte är en uttalad del av arbetet och hon tycker att de är bra på att prioritera det på hennes arbetsplats. Hon menade att man pratar om saken, lägger den åt sidan och pratar om den igen, i en växelverkan. Mona trodde på att saker och ting måste "gona till sig", som hon själv uttryckte det. Men hon sa också att det inte alltid finns samma utrymme för reflektion när det är akuta situationer.

Diskussion var också något som kunde uppstå kollegor emellan när de inte var överens om en familj. Tyra sa att vid en diskussion väger ingens ord tyngre än någon annans. Både Vera och Patricia sa att enighet med kollegorna är en förutsättning för att en familj ska bli aktuell. Hon trodde det händer att de missar familjer på grund av detta.

Det handlar inte om rätt eller fel när vi tycker olika, eller har olika värderingar/.../ samtidigt så är det ju aspekter av olika saker som kan vara viktiga. /Patricia

Märta uppgav att när hon och hennes kollega är oense så brukar de gå vidare ändå för att reda ut vad oenigheten beror på. Till skillnad från Patricia och Veras resonemang menade Märta att hon och hennes kollega ibland har löst oenighet genom att den som känner att familjehemmet är bra får ta ärendet. Även Therese uttryckte att det ibland sker placeringar utan att alla kollegorna är helt överens.

Jag måste kunna arbeta med familjehemmet vilket gör att det kanske inte är helt rättvist, men så är det. Kan jag inte arbeta tillsammans med familjehemmet och känna förtroende och trygghet i att de tar hand om barnet, så blir det väldigt jobbigt. /Märta

Vera och Sonja berättar att i deras arbetsgrupper har man arbetat tillsammans länge och de trodde att det kunde bidra till större enighet i gruppen. Sonja trodde att detta kunde påverka hur snabbt de kom fram till en bedömning.

Men sen är det ju klart att jag kan personligen tycka annorlunda än nån annan men det får man ju ha som en del av processen. /Sonja

En del familjehemssekreterare tog upp hur de reflekterar över sig själva och hur de kan påverka mötet. Tyra tyckte att man får fundera väldigt mycket över sin egen barndom och sin tonårstid fram till där man är idag. Hon menade att alla har ett förflutet med saker som man är mer eller mindre stolt över och därför ska man akta sig för att moralisera. Patricia talade också om att det är farligt att moralisera och hon tyckte att alla människor är värda att bemötas med respekt.

(Therese)

Asså i vissa situationer så, så upptäcker man att, nu är vi där igen, jag vet varför jag reagerar så här, därför att jag vet ju att det här inte är min "Cup of tea." /Tyra

Märta hade ett liknande resonemang och menade att om man ska använda sig själv och sina känslor måste man ha viss självinsikt.

*Sen tycker jag att det är viktigt att man någonstans ändå försöker klarlägga, vad är det?
Vad är det som gör att jag reagerar på det sätt jag gör? /Märta*

6.4.5 Känsla

Flera av familjehemssekreterarna talade om att "känna" och att de kan "få en känsla". Rita är en av dem som ger exempel på detta.

När vi väl har namnet, det är ju oftast namnet som är det svåra att få fram. Då åker vi dit och träffar dem det första vi gör och sen så får man ju känna efter lite grann. Hur känns det här? / Rita

Vera menade att ibland finns det inget konkret att ta på när de träffar ett blivande familjehem utan mer som en känsla som infinner sig. Hon sa att hon och hennes kollega oftast är överens när de känner att de inte vill gå vidare.

Om det är en känsla vi har, så kan vi ju inte säga "Äh, det känns inte bra när vi träffar er!" Utan då måste vi träffa dem en gång till och kanske en gång till. Och sedan prata med dem om att "Det är någonting här som vi känner inte stämmer riktigt" / Vera

Patricia menade att det är bättre att säga nej i ett tidigt skede än att hålla på och testa och testa, om man redan från början känner att det är något som inte är bra. Märta upplevde att en känsla infinner sig rätt snabbt. Hon tyckte att de familjehem som hon jobbar med känner hon så väl att hon kan göra en rimlig bedömning kring vilka som fungerar ihop och inte. Märta förespråkade att använda sig mer av sin egen magkänsla och förklarade det så här:

Ibland säger bara nej, nej, nej det barnet ska inte dit, det kanske är ett jättebra familjehem men där känner man att det, att kemin inte stämmer./.../Idag känner jag mig trygg i det. Jag säger inte att jag är en mästare på att läsa av människor eller så, men när jag känner att det här stämmer inte, alltså då vågar jag lita på det och kan stå för det./.../Du kan inte säga vad det är, utan det bara känns knepigt./.../Jag tycker att folk är ganska dåliga och fega på att lita på sin magkänsla, sen så ska inte socialtjänsten handla

om generella tyckande eller så. Men när det är någonting som säger att det här är inte bra, det här stämmer inte, så måste man våga ta itu med det. /Märta

Mona framhöll ett stort värde i att träffa det barnet som skulle placeras, just på grund av att hon då kunde få en helt annan känsla än att läsa om barnet på ett papper. Hon tyckte att det är synd att man utgår mer och mer ifrån beställningar till familjehemssekreterare.

Man får en beställning "Här har vi Pelle, 10 år. Leta upp ett familjehem!" Och sen när jag träffar Pelle så är det en annan! Jag kan se honom på ett helt annat vis när jag får träffa honom, och det räcker 5-10 minuter! Och då får man en helt annan känsla för att kunna placera in dem./.../Det är fingertoppskänsla! /Mona

I slutet av vår intervju med Märta ville hon förtydliga att man inte kan grunda yrkesutövningen endast på magkänslan utan man måste ha en grund för det man säger. Hon tyckte att man genom att diskutera ofta kan komma fram till vad det är, fast ibland handlar det bara om en känsla att man faktiskt inte tycker om dem.

6.5 Spelar familjehemssekreterarnas erfarenhet någon roll i sammanhanget och i så fall på vilket sätt?

Alla familjehemssekreterarna hade tankar om hur erfarenheten påverkar dem i deras arbete. De pratade både om de erfarenheter de hade inom sitt yrkesområde men även om de erfarenheter de hade som människor privat. En del tog även upp att de värderingar som man bär med sig påverkar arbetet.

6.5.1 Arbetslivserfarenhet

Tyra och Mona ansåg att all erfarenhet av socialt arbete var av godo när man jobbar som familjehemssekreterare. Tyra menade att det handlar om en helhet och för att förstå den ansåg Tyra att man bör ha jobbat med andra bitar inom socialtjänsten innan man blir familjehemssekreterare. Mona tyckte också att man ska ha erfarenhet av arbete inom socialtjänsten, bland annat för att kunna förstå utredarnas arbete och att de ibland kan vara lite "hisliga", som hon själv uttrycker det. Den erfarenheten ansåg Mona att man fick genom att

själv ha jobbat som utredare alternativt ha jobbat nära dem. Hon trodde även att man kan känna sig tryggare i sina arbetsuppgifter genom erfarenheten, även om man för den sakens skull inte behöver betyda att man klarar jobbet bättre. Märta ansåg att erfarenhet och trygghet behövs för att exempelvis säga nej till ett familjehem som inte känns bra. Det är något som kommer med åren enligt Märta.

När du är ny och grön då är du ju mycket mer försiktig. Alltså vågar kanske inte riktigt lita på magkänslan. /Märta

Även Vera menade att man med tiden skapar en trygghet genom sin erfarenhet. Att ha träffat och utrett många familjer gav henne både kunskap och trygghet i de beslut hon fattade och att hon trodde på det hon gjorde.

...sen blir det ju så här när man har arbetat länge med en sak/.../så är det ju så att man lär sig att se vissa saker som man tänker "Ja, men det är nog en bra sak, alltså dem skulle nog kunna va familjehem." Och det handlar ju om det här att man har kunskap om vilka familjer som vi har jobbat med som har varit duktiga. /Vera

Vera menade att många familjer är trevliga och lätta att tycka om, men att de ändå ser att det inte kommer att bli bra med en placering hos familjen. Hon menade att kommer man alldeles ny så kanske man tänker att familjen är jättetrevlig och att det räcker, men det gör det inte. Vera trodde mycket på erfarenheten och inte att det handlade så mycket om egenskaper hos familjehemssekreterarna.

Det är nog inte så mycket egenskaper hos oss egentligen, utan det är mer att vår erfarenhet säger att "Ja men, det här tror vi skulle kunna bli en bra familj." /Vera

Patricia erinrade sig att hon var väldigt osäker när hon var 23 år och nyexaminerad. Hon menade att erfarenheten har bidragit med insikten av vikten att ha "lite is i magen", som hon kallade det. Patricia berättade en historia om när hon och en ny kollega mötte en familj där hon kände att det ringde varningssignaler. Hennes nya kollega hade inte känt av dessa signaler men

Patricia var väldigt övertygad att de skulle få problem med familjen och kände att hon vågade vara rak gentemot familjen och säga vad hon kände. Jane ansåg att är bra om det finns en blandning av erfarna och nya personer. Hon uppgav att det är ett svårt arbete så det behöver finnas en balans mellan erfarna och oerfarna. Hon menade att det är viktigt att det kommer in nya personer med andra perspektiv och nya tankar. Therese var inne på samma tanke som Jane och menade att nya personer utan erfarenhet kunde ha mycket att bidra med. Hon berättade om en kollega som har kommit till dem nyligen och har haft svåra ärenden och hade hanterat dem väldigt bra. Sonja menade även hon att erfarenheten gör väldigt mycket med en men att den inte alltid behöver vara av godo när det gäller resultatet.

Men, jag vet ändå inte om det är de här andra kvaliteterna, nyfikenhet och mod, de kanske på ett sätt kan bli mer värdefulla... än erfarenheten./.../ För lite det här, har man inte det, nej då kanske det spelar ingen roll om man har jobbat i 30 år. Men har man inte den förmågan, man måste ändå gilla lite och prata med människor, ta rätt på saker med människor, asså så! Har man inte de, då kanske man faktiskt inte är rätt på jobbet, då kanske man ska jobba med nått annat. Så det är väl inte bara erfarenhet. Erfarenhet är gott oftast, men det finns annat som man också ska titta på. / Sonja

Även Therese menade att erfarenhet inte automatiskt innebär att man har lärt sig något. Hon sa att det krävs en förmåga att se mönster under den tid man har jobbat och att man från det kan dra slutsatser för att erfarenheten ska vara till nytta.

Om man gör om misstagen hela tiden så är det ju skit samma höll jag på att säga, alltså då blir det ju inte bra. /Therese

Ett par familjehemssekreterare var inne på att erfarenheten även kan göra precis tvärtom med en. Att man nästan blir osäkrare med åren. Detta är vad Tyra och Rita är inne på här.

Det blir också svårare med åren./.../För att ju fler gånger du gör det ju, ju fler tankar har du ju om allt som har gått fel tidigare och vad man skulle kunna göra annorlunda. /Tyra

Jag tyckte jag visste betydligt mer när jag gick ut än vad jag gör nu. / Rita

6.5.2 Personliga erfarenheter och värderingar

Flera familjehemssekreterare tog upp att de personliga erfarenheterna också hade en inverkan i yrket samt de värderingar man har med sig. Sonja menade att det inte bara är de erfarenheter man skapar genom sitt jobb utan det är alla erfarenheter man gör som människa som spelar roll.

Sen bygger man ju erfarenhet, man får ju aldrig erfarenhet om man, alltså, någon gång måste man ju börja med det. Det föds man ju inte, någon med! Utan det får vi ju genom att vi lever! / Sonja

Jane, Lotta, Therese och Vera hade även dem resonemang om hur deras värderingar påverkar hur de tänker och resonerar. Här är ett exempel ifrån Vera.

Man ser saker utifrån den man är och hur man har haft det själv kanske. Vad man har för värderingar och vad man tycker liksom hur ett hem ska se ut och vilka egenskaper som är viktiga hos familjen. Är det viktigt liksom att där är nyputsade fönster och kliniskt rent, istället så finns där tid för barnen. / Vera

Patricia menade att hennes livserfarenhet har betydelse för vilka värderingar hon har idag och gav ett exempel på detta.

Jag har en storebror och en kollega till mig är uppvuxen med systrar. Hur ska man se på tonårspojkar? Alltså en biologpojke som har någon sådan här snygg tjej på väggen, lite halvporrig/.../ska föräldrarna riva ner den eller ska dem inte? Och det är klart att det är jättelätt om man är uppvuxen med bara tjejer och då kan man ju tycka "Gud så hemskt!" och att det är kvinnoförnedrande och så. Men har man haft killar omkring sig får man kanske stå ut med lite. /Patricia

Både Vera och Patricia berättade att de hade kollegor som inte har egna barn och att det påverkar deras kollegor precis som det påverkar Vera och Patricia att de har barn. De menade att vissa saker kan vara svåra att förstå för att man inte själv har upplevt dem.

Alltså jag är ju mamma också, alltså förälder själv, det är också en jätteviktig erfarenhet/.../ man kan ju alltid känna sig in i hur det är att vara barn men att vara förälder... /Patricia

Jane sa att det är väldigt viktigt och prata om vilka föreställningar man har om andra människor. Vilka värderingar och uppfattningar man har om vad en bra familj är och vilken syn man har på sina medmänniskor.

Sen är det väldigt viktigt och prata mycket om, jag tänker, vare sig vi vill eller inte så sitter vi med mycket föreställningar om folk. Och värderingar och såhär, så att i det här jobbet blir det väldigt viktigt att prata om "Vad sitter vi med själva? Vad har jag för uppfattning om att en bra familj är?" /Jane

Lotta uppgav även hon att det är väldigt viktigt att man tittar inåt, och att man pratar om saker då de är en väldigt homogen arbetsgrupp.

Lite skild ålder men ändå man bor kanske inte helt olikt kollegorna och man har barn, man har bott tillsammans med en man, så! Och då är det ju ganska viktigt att man pratar kring dom här grejerna 'vad har jag för föreställning? Vad har du för föreställning om den goda familjen'. För det är klart man påverkas av det! Sin egen bakgrund och den man är. /Lotta

7. Diskussion

Vi inleder vår diskussion med en metoddiskussion och därefter för vi en diskussion kring vår analys och resultatdel.

7.1 Metoddiskussion

Vi har diskuterat att om tiden hade funnits hade vi sett det som önskvärt att komplettera vår studie med en observationsstudie alternativt ett eller flera vinjettfall. Detta då vi insett att en del frågor var svåra för familjehemssekreterarna att besvara. Framförallt frågor som rörde redskapsdelen där familjehemssekreterarna hade svårt att beskriva detta med ord. Svårigheten med en observationsstudie hade eventuellt varit tillträdet till fältet samt att det hade tagit ytterligare tid i anspråk. Vinjettfallen däremot kunde eventuellt bidra med att man kunde få fram just hur de använder sig själv genom att de fått reflektera över fingerade fall. Vinjettfallen hade också varit att föredra då de troligtvis inte hade påverkat tidsaspekten.

Vi hade en föreställning om att respondenterna skulle påverkas av att ha tillgång till intervjuguiden innan intervjun. Därför gav vi endast ut intervjuguiden till de som specifikt bad om den. I efterhand kan vi se att de som fått tillgång till intervjuguiden innan intervju kunde ge fylligare och mer nyanserade svar. För dem som inte hade haft tillgång till intervjuguiden innan kunde vissa frågor ibland vara svåra att svara på eller gav mer begränsade svar. Hade vi vetat detta hade vi skickat ut guiden till samtliga respondenter.

I efterhand inser vi att vi efter vårt bortfall inte skulle ha utökat genom att göra en fokusgruppsintervju, utan vi borde nöjt oss med det material vi redan hade. Att vi utökade med en fokusgruppsintervju innebar att det tog ytterligare tid i anspråk samt gav oss en väldig mängd empiri. Denna empiri var svår att hantera inom de tidsramar som en C-uppsats har. Det har bland annat inneburit att det tagit betydligt längre tid för oss att slutföra uppsatsen. Vi märkte även att vi hade svårt att sortera ut vad som var relevant för syftet och vad som inte var det. Det tog lång tid innan vi kunde släppa delar av materialet som inte hade relevans då vi fann mycket som intressant. Fördelen med vårt rika material är att vi upplever att vi lyckats få fram en detaljrikedom i vårt resultat.

Att vi har varit två som har skrivit denna uppsats har enligt oss bidragit till många fördelar. Vi har diskuterat saker fram och tillbaka och på så sätt bland annat utvidgat våra perspektiv och som vi ser som svårt att åstadkomma vid ensamarbete. Tvåsamheten ser vi som en bidragande faktor till vår uppsats detaljrikedom och nyansering. Vi tror att denna hade varit svår att uppnå vid ensamarbete utifrån vår begränsade erfarenhet av uppsatsarbete. Tvåsamheten har även bidragit med intressanta samtal efter varje intervju och delgivning av våra olika reflektioner.

7.2 Analys & resultatdiskussion

Vårt resultat visade att familjehemssekreterarna hade olika syn på tillgången på familjehem. Detta var inget som vi kunde relatera till de geografiska områdena och inte heller till kommunstorlek, då exempelvis två stycken ifrån samma kommun hade olika uppfattning angående om tillgången var tillfredställande. Vi tror därför att det är personligt vad man anser är en god tillgång eller inte. Enligt Mattson (2006) har det dock med tiden blivit svårare för kommunerna att rekrytera familjehem. Hon framhåller att en av förklaringarna till detta är att familjehemsuppdraget har blivit mer krävande. De placerade barnen är mer vårdkrävande och har ofta psykiatrisk problematik, vilket gör att det behövs ett heltidsengagemang från familjehemmet. Det har lett till ett minskat intresse och minskade möjligheter för familjer att vilja åta sig familjehemsuppdrag (ibid.).

Flera av familjehemssekreterarna uttryckte att de tänkte likartat som sina kollegor. Vi tänker att detta är ett exempel på hur man socialiseras in i en roll, eller ett visst tänk. Mead hade troligtvis förklarat detta genom att familjehemssekreterarna har tagit till sig rollen som den generaliserade andre. Men även att det uppstår signifikanta symboler i en arbetsgrupp.

Trots att det inte finns några rådande kriterier för blivande familjehem återgivna i lagtext så finns det flera faktorer som vi har kunnat urskilja att familjehemssekreterarna tittar på när de utreder ett familjehem. Kontroll i polis-, kronofogde- samt socialregister gjordes alltid enligt samtliga familjehemssekreterare. Höjer (2001) menar att det finns en uppfattning om att familjehemmet ska bestå av en kärnfamilj (ibid. 2001). Våra respondenter uppgav att familjehemmets relationer var viktigare än själva familjekonstellationen och de efterfrågade stabilitet i relationer. Då inte endast inom familjen utan även till andra människor runt om

familjen. Detta resonemang stämmer överens med Höjers (2001) då hon framhåller att stabila relationer både inom familjen men även med andra är önskvärt hos ett familjehem (ibid. 2001). Samtidigt sa familjehemssekreterarna att vid placering av små barn är en parrelation ett krav till skillnad mot tonårsplaceringar. Detta för att det kan bli fråga om en uppväxtplacering. Vi tolkar det som att kärnfamiljen i samhällets ögon fortfarande har en stark roll. I denna fråga har familjehemssekreterarnas "me" en stark påverkan på dem och lämnar egentligen inget utrymme för "I" att kommunicera ny information till "me", då det finns en så stark uppfattning om att det ska vara ett par som uppfostrar eller tar hand om ett litet barn.

En annan faktor som familjehemssekreterarna tittade på var familjehemsföräldrarnas ålder. Den var av betydelse då de varken ska vara för unga eller för gamla. När det gäller den övre åldersregleringen är denna framförallt utifrån att det kan bli en uppväxtplacering och då tänkte fam. sek att familjehemsföräldrarna åldersmässigt ska kunna vara biologiska föräldrar. De biologiska barnens ålder i familjehemmet hade också en betydelse. Enligt familjehemssekreterarna får de biologiska barnen i familjehemmet ofta bära mycket i form av förtroende från de placerade barnen. Detta var inget som vi upplevde skiljde sig åt mellan de olika familjehemssekreterarna utan att detta var tankar som alla hade.

Något annat som återfanns hos alla familjehemssekreterare var att familjehemmet måste kunna ge tid och känslomässigt utrymme för barnet. Familjehemssekreterarna uppgav att de tittade på mängden barn i familjehemmet, små barn och karriär för att bedöma om tiden och det känslomässiga utrymmet finns. Höjer (2001) och Kälvesten (1973) lyfter även fram detta som viktigt (ibid.). Då Kälvestensmetoden har varit ledande så länge inom svensk familjehemsvård och det faktum att alla utom en av våra respondenter har sin grund i den metoden är det inte särskilt konstigt att de lyfte dessa egenskaper. Att även Vera, som inte jobbar med Kälvestensmetoden, lyfte detta resonemang tänker vi är dels utifrån att metoden har varit ledande så länge inom svensk familjehemsvård, men även det faktum att på Veras arbetsplats hade de tidigare jobbat med metoden, även om Vera aldrig hade gjort det. Vi tror att värderingar av detta slag kan leva kvar på en arbetsplats trots att man byter metod.

Erfarenhet av jobbiga saker i livet framhöll flera av familjehemssekreterarna som en fördel, så länge det var bearbetat. Patricia sa att man kan vara en jättebra förälder men att det krävs något extra för att bli familjehem. Vi upplever att detta är något som är inbyggt i tankegången hos familjehemssekreterarna. Flera av dem har pratat om förmåga att klara av svårigheter utifrån flera faktorer. Dels har de barn som placeras i ett familjehem varit med om saker tidigare. Men även det faktum att det ibland finns biologiska föräldrar eller andra i nätverket som det för familjehemmet kan bli jobbigt att handskas med. Andra egenskaper som lyftes fram som önskvärda i familjehemmet var trygghet och stabilitet i sig själva samt villighet att samarbeta. Tryggheten och stabiliteten kan återkopplas till familjehemssekreterarnas tankar om att familjehemsuppdraget är ett tufft uppdrag och att dessa egenskaper krävs för att klara motgångar. Resonemanget om samarbete kan kopplas till Anderssons (1991) åsikt om att familjehem måste vara beredda på att även ställa upp för barnets biologiska föräldrar (ibid.).

Emellertid är det inte säkert att alla familjehemssekreterare gör samma bedömning av varje familj. Enligt Riksdagens revisorers (2001) undersökning av familjehemsvården visade det sig att i två av de kommuner som de intervjuade fanns det erfarenhet av att en familj som underkänts i en kommun sedan godkänts i en annan. Kommunerna fick reda på detta genom att kommunen externt blev erbjuden det familjehemmets tjänster (ibid. 2001).

Familjehemssekreterarna ställer krav på de familjer de möter. Hur ser deras egna liv ut? Lever de i en stabil relation? Hur hanterar man det i arbetet att man ska stå för något som man inte själv efterlever? Blir det en konflikt? De som arbetar som familjehemssekreterare går in i en roll. I den rollen representerar de en myndighet men också samhället. I det sammanhanget blir "me" väldigt framträdande. Familjehemssekreterarna berättade att de hade ett arbete som var ganska fritt, inte så lagstyrt. Ändå kunde de berätta om kriterier de hade. Att det finns normer och värderingar i deras arbete. Familjesekreterarna undersöker vissa hård fakta som bostad och ålder. Men de tittar även på egenskaper. Den generaliserade andre talar om vad som är acceptabelt, hur det ska vara, hur ett bra familjehem är. Samtidigt beskriver familjesekreterarna hur de gör en bedömning i varje fall. De beskriver att det behövs tid för att matcha familjehem och barn. "I", "me" och den generaliserade andre ska kommunicera med varandra.

Det som framkom gällande matchningen var att det tenderade att finnas olika tankgångar kring små respektive stora barn. Här såg Jane och Vera det på olika sätt. Jane tyckte det var svårare att placera de stora barnen medan Vera tyckte att de var lättare att placera dem då de kan uttrycka sin egen vilja. Tankegången blir intressant då Jane är arbetsledare och här visar att hon resonerar utifrån tillgång av familjehem medan Vera ser det ifrån en annan synvinkel och tänker istället att det blir mindre osäkerhet då man kan ha en dialog med en tonåring.

Något som flera av familjehemssekreterarna tog upp kring matchningen var de så kallade nätverksplaceringarna. När det gäller nätverksplaceringar är ordningen den omvända. Matchningen är så att säga gjord och familjehemssekreterarna ska avgöra om släktingen lämpar sig som familjehem eller ej. Både Vera och Tyra framhöll att konflikter kan uppstå släktingar emellan vid nätverksplaceringar. Här kan vi se att familjehemssekreteraren upplever att de går in och gör något i nätverket, något som rubbar balansen. Här visar familjehemssekreterarna att de tänker systemteoretiskt och tänker på helheten. Men hur blir det om familjehemssekreterarna har en negativ inställning till närverksplaceringar men ändå är skyldiga att först titta på detta alternativ? Hur påverkar det utredningen av släktingen? Om vi ska utgå ifrån Meads teori om ”I” och ”me” skulle man kunna tänka sig att dessa två hamlar i konflikt med varandra då insikten går i klinch med rådande regler. Enligt Mead för dessa en ständig inre dialog, vilket skulle innebära, i Vera och Tyras fall, att ”I” talar om för ”me” att det inte alltid tycker att nätverksplaceringar är särskilt lyckade. ”me” lyssnar och dömer därefter enligt samhällets normer vilket innebär att rösten ifrån ”I” blir undantryckt.

I vårt resultat fick vi fram att det ofta fanns någon form av önskelista ifrån barnets handläggare som skulle tas i beaktning vid matchningen. Men även om det fanns en önskelista så var det sällan familjehemssekreterarna kunde tillgodose alla önskemål. Här kunde flera familjehemssekreterare i ord beskriva hur deras resonemang kunde gå till och gav exempel på hur de kunde resonera inför en matchning. Märta och Tyra kom in på något som gick lite utanför ramarna av handläggarnas önskemål. Märta tog upp att hon kan hitta hem som uppfyller alla punkter men där hon personligen känner att denna familj kommer inte bli så kul att jobba med. Här tolkade vi Märta uttalande som att hon bevakade sina egna intressen. Det Tyra tog upp var trots att hon kan hitta ett familjehem som kan uppfylla alla punkter så kan hon

ändå få en känsla av att något gör henne tveksam. Att familjehemssekreterarna gör överväganden framgår tydligt när de ska matcha barn med familjehem. Att de sällan kan tillgodose samtliga önskemål kunde vi tolka som de gjorde kompromisser. Vi kan utifrån Meads teori beskriva familjehemssekreterarnas överväganden som en kamp mellan "I" och "me".

Vi lät våra respondenter fritt tycka till om vilka egenskaper de ansåg man som familjehemssekreterare bör ha. De fem stora kategorier vi kunde urskilja valde vi att benämna: Öppenhet, Helhetstänkande, Engagemang, Erfarenhet och Ödmjukhet. Dessa egenskaper säger egentligen inget om hur och vida våra respondenter ansåg att de själva besatt dessa. Vi kan också ställa oss frågande till om erfarenhet kan ses som en egenskap, men då det var något som påtalades under denna fråga har vi valt att ha med den. Det var Tyra, Mona och Vera som tog upp vikten av erfarenhet. I en undersökning gjord av riksdagens revisorer (2001) framkom det att många tycker att det är viktigt att familjehemssekreterarna har lång erfarenhet av familjehemsvård för att kunna göra bra bedömningar av vilka som kan bli bra familjehem (ibid.).

En del av familjehemssekreterarna såg familjehemmen som sina arbetskamrater och andra var mer tydliga med att de inte såg familjerna som sina arbetskamrater. Lotta, som har minst erfarenhet som familjehemssekreterare, är väldigt tydlig med vad som är hennes och familjehemmens roll. Mona, som har längre arbetslivserfarenhet, har en mer avslappnad inställning till familjerna. Hon säger att hon ser dem som sina arbetskamrater och när det behövs går hon in och styr upp. Men ser då på sin roll som en samordnade. Tyra som även hon har jobbat länge resonerar att hon också kan se dem som kompisar men att hon aldrig skulle umgås med familjehemmen privat.

Att beskriva hur familjehemssekreterarna använde sig själv som redskap i sitt yrke var svårt för våra respondenter. Flertalet ansåg att de var redskap i matchningen men hade svårt att beskriva det närmre än så. Patricia, Märta och Vera framhöll sina erfarenheter som en form av redskap. Sonja och Lotta kom in på vad man som person kan framkalla hos någon annan och mötet kan få lite olika utgång beroende på vem det är som utför det. Tyra var den som framhöll den

mänskliga kommunikationen som det yttersta redskapet i sitt arbete. Det framkom att alla familjehemssekreterarna utom en jobbade i par och försökte att åka tillsammans på hembesök. Flera av familjehemssekreterarna uttryckte vikten av att få reflektera och diskutera kring familjehemmen. Det var även flera som sa att det blev ett sätt att lyfta vad man har med sig själv och sina egna värderingar. Andersen (2003) poängterar att i ett möte gör två olika observatörer olika beskrivningar av samma situation. I varje gjord beskrivning är en massa andra möjliga beskrivningar inte gjorda (ibid.). Vi tolkar det som att familjehemssekreterarna ser detta som ett sätt att kvalitetssäkra sitt arbete. Men även hur man utvecklar sig själv som ett redskap genom att vara två och lättare lyfta saker.

De två kategorier som vi fick fram där vi kan se hur familjehemssekreterarna avvänder sig själva som redskap har vi valt att kalla "Diskussion & reflektion" samt "Känsla". Under diskussion och reflektion framkom det att familjehemssekreterarna diskuterar mycket med kollegor, arbetsgrupp och chef. Veras och Patricias resonemang kring att kollegorna måste vara eniga för att en familj ska bli aktuell skiljde sig ifrån Märtas och Thereses resonemang som menade att det ibland sker placeringar utan att alla kollegorna är helt överens. I Vera och Patricias fall kan det klart betyda att de missar familjer på grund av att alla ska vara eniga, precis som Patricia själv var inne på. Men vad innebär det i Märtas och Thereses fall? I Märtas arbetsgrupp hade de ibland löst oenighet genom att den som kände att familjen var bra fick arbeta med den. Detta visar i Märtas fall att när hon eller hennes kollega inte tyckte att familjen kändes bra, gick de inte emot sin känsla genom att låta sig övertygas av sin kollega. Samtidigt hade de respekt för att kollegan kunde tycka olikt. Men kan det innebära att det för den sakens skull fick olämpliga familjehem?

Flertalet familjehemssekreterare pratade om känsla. Framförallt när de träffade nya familjer men också som Mona beskrev, när hon såg ett barn. Denna känsla kunde de inte beskriva och ibland visste de inte heller vad den berodde på. Märta var den som kopplade sin känsla till ökad erfarenhet och menade att hon med åren vågar lita mer på sin känsla. Att familjehemssekreterarna har svårt att förklara denna känsla som de beskriver att de kan uppleva jämför vi med Thomassens (2007) resonemang kring tyst kunskap och vi kan mer än vad vi kan sätta ord på. Den tysta kunskapen är en del av det vi gör men även det vi förstår och uppfattar.

Enligt Thomassen (2007) kan kunskap kan vara både medveten och omedveten. På det omedvetna planet finns erfarenheter av interaktion med andra människor i såväl privata som arbetsituationer, värderingar och attityder som har blivit en del av dem vi är, teoretiska kunskaper som vi bär med oss men inte tänker på. Allt detta bildar tillsammans en bakgrundkunskap som omedvetet påverkar våra handlingar (Thomassen, 2007). Om vi utgår ifrån detta resonemang skulle det innebära att familjehemssekreterarnas personliga och arbetsrelaterade erfarenheter är de som påverkar de känslor de får vid olika möten med olika människor.

Höjer (2001) framhåller att tolkningsutrymme är viktigt då varje familjehemsplacering måste anpassas till det enskilda barnet och dess situation. Men det ställer å andra sidan höga krav på kunskap och erfarenhet hos familjehemssekreterarna då det är de som ska göra en placering av barnet (ibid. 2001). När det kommer till erfarenheten, som var en av våra forskningsfrågor, har vi fått fram att all erfarenhet har en betydelse för familjehemssekreterarnas arbete. Både erfarenheten de hade inom sitt yrkesområde men även personlig erfarenhet samt värderingar spelade en roll. Tyra och Mona är de två som förespråkar erfarenheten av socialt arbete starkast av våra respondenter. Båda två ansåg att all erfarenhet inom socialt arbete är av godo och nästan tvungen innan du börjar arbeta som familjehemssekreterare. Tyra menar att erfarenheten i detta sammanhang bidrar med en helhetssyn och Mona tänker på förståelse och trygghet. Men vi har även fått tankar kring om det kan ha en betydelse att de som förespråkar yrkeserfarenheten själv har gått den långa vägen. Eller kan det vara så att det finns det en rådande hierarki inom förvaltningen? Märta som jobbade ett år med försörjningsstöd innan hon började som familjehemssekreterare förespråkar inte den långa vägen som ett argument för att arbeta som familjehemssekreterare.

Både Mona, Vera och Märta berör att de upplever att erfarenheten bidrar med trygghet och att de vågade lita på sig själv och beslut de fattade. Kan det vara så att erfarenheten bidrar med trygghet som i sin tur bidrar till att våga lita på sig själv i de beslut man fattar? Och att den bidrar med mod? Att de vågar lita på det de gör? Sonja och Therese menade att erfarenheten endast ger något när man lär sig något utav den. Jane och Therese var de av våra respondenter som även hade en arbetsledande funktion. Båda tyckte att erfarenheten är viktig men de ansåg

även att det behövs en blandning av erfarna och nya. De var de enda två av våra respondenter som framhöll blandning som en fördel. Vi har ställt oss frågan varför en del upplevde erfarenheten som en trygghet medan andra upplevde det som att erfarenheten kunde skapa en osäkerhet, som Tyra och Rita var inne på. Vi kan inte enbart förklara detta utifrån hur länge de har arbetat då en del som har snarlik arbetslivserfarenhet skiljer sig åt i sitt resonemang. Vi tänker att det vara så att erfarenheten är så komplex att den bidrar med både trygghet och osäkerhet på samma gång.

Flera familjehemssekreterare tog upp att de personliga erfarenheterna också hade en inverkan i yrket samt de värderingar de har med sig. En erfarenhet som togs upp av både Vera och Patricia var erfarenheten av egna barn. De menade att vissa saker kan vara svåra att förstå för att man inte själv har upplevt dem. Då detta inte är någon generell fråga som vi har tagit upp med familjehemssekreterarna som vi har intervjuat kan vi heller inte göra någon jämförelse i detta. Jane lyfte att hon tyckte det var viktigt att tala om sina egna föreställningar om vad en bra familj är och vilken syn man har på sina medmänniskor. Lotta var också inne på samma sak om vikten att lyfta sina föreställningar med arbetsgruppen. Om vi ska tolka erfarenhetsaspekten utifrån Meads teori kan vi se att den professionella och den personliga erfarenheten vävs samman och kan inte skiljas från varandra utan tillsammans utgör de den enskilda personens ”me”.

Utifrån ovanstående diskussion har vi funderat över vad innebär det att tacka nej till en familj fast man känner att tillgången är begränsad? Hur kritiska kan familjehemssekreterarna vara till familjehem?

7.3 Förslag till fortsatt forskning

Vi tycker att det skulle vara intressant att även titta på undersökningen utifrån ett genus perspektiv. Vad betyder det för familjehem och placerade barn att det nästan uteslutande är kvinnor som utreder och godkänner familjer samt placerar barn? Vi har också diskuterat materialet en del utifrån Erving Goffmans teori om teater och skådespel och tror att även denna teori skulle vara intressant att tillämpa.

Källförteckning

- Ahrne Göran, Svensson, Peter (2011). Ahrne, Göran, Svensson, Peter (2011). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Intervjuer, I: Svensson, Peter (red.) (2011) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber s 19-33
- Andersen, Tom (4 uppl. 2003) , *Reflekterande processer samtal och samtal om samtalen*. Stockholm: Mareld
- Andersson Gunvor (1991). *Socialt arbete med små barn*. Lund: Studentlitteratur
- Bergmark & Lundström (2005). *En sak i taget? Om specialisering inom socialtjänstens individ och familjeomsorg*. Socialvetenskaplig tidskrift nr 2-3
- Bryman Alan (2 uppl. 2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber
- Carlsson, Bertil (1996). *Kvalitativa forskningsmetoder för medicin och beteendevetenskap*. Stockholm : Liber/Almqvist & Wiksell medicin
- Denscombe, Martyn (2000). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur
- Eriksson-Zetterqvist, Ulla, Ahrne, Göran (2011). Intervjuer, I: Svensson, Peter (red.) (2011) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber s 36-56
- Giddens, Anthony & Birdsall, Karen (2003). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur
- Gustafsson, Bengt, Hermerén, Göran, Peterson, Bo (2005). *Vad är god forskningssed?* Stockholm: Vetenskapsrådet.

Halvorsen, Knut (1992). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur

Höjer, Ingrid (2001). *Fosterfamiljens inre liv*. Göteborg: Institutionen för socialt arbete
Universitet Göteborg.

Initial bedömning vid socialtjänstens rekrytering av familjehem, 2011, Socialstyrelsen

Kvale Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Kälvesten Anna-Lisa (1973). *40 fosterfamiljer med Skåbarn*. Stockholm: Almqvist & Wiksell

Mattsson Titti (2006). *Barnet som subjekt och aktör*. Uppsala: Iustus Förlag AB

Moe, Sverre (1995) *Sociologisk teori*. Lund: Studentlitteratur

Månsson, Sven-Axel (2002) Interaktionistiska perspektiv på studiet av sociala problem -
processer, karriärer och vändpunkter, I: Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red.) (2002)
Perspektiv på sociala problem. Stockholm: Natur & Kultur

Clevesköld, Lars, Lundgren, Lars & Thunved, Anders (2009). *Handläggning inom
socialtjänsten*. Stockholm: Norstedts juridik

Olsson Henny, Sörensen Stefan (2002). *Forskningsprocessen*. Stockholm: Liber

Patel, Runa, Davidson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur

Socialstyrelsen (2009) Bedömningsmetoder vid rekrytering av familjehem

Svensson, Peter (2011) Teorins roll i kvalitativ forskning. I: Svensson, Peter (red.) (2011)
Handbok i kvalitativa metoder. Malmö: Liber s 182-193

Thomassen, Magdalene (2007) *Vetenskap, kunskap och praxis*. Malmö: Gleerups

Riksdagens revisorer, rapport 2001/02: 16, *Familjehemsvård*

Vinnerljung Bo (1996). *Svensk forskning om fosterbarnsvård*. Stockholm: CUS och Liber
Utbildning AB

Vinnerljung, Bo, Sallnäs Marie & Kyhle Westermark Pia (2001). *Sammanbrott vid tonårsplaceringar - om ungdomar i fosterhem och på institution*. Stockholm: CUS och Modin-
Tryck AB

Rennstam Jens, Wästerfors, David (2001). Att analysera kvalitativt material. Ahrne Göran,
Svensson Peter (red.) (2001). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Elektroniska källor:

[http://www.socialstyrelsen.se/evidensbaseradpraktik/lokalautbildningar/Documents/MTFC_IM
S-konferens_091124.pdf](http://www.socialstyrelsen.se/evidensbaseradpraktik/lokalautbildningar/Documents/MTFC_IM
S-konferens_091124.pdf)

<http://g3.spraakdata.gu.se/saob/>

Bilaga 1

Rebecka Larsson
Nils Jensens väg 8
29150 Kristianstad

Martina Simonsson
Hagagatan 12
289 33 Knislinge

2011-04-29

Informationsbrev med förfrågan om deltagande i intervju

Hej,

Vi är två socionomstudenter som läser sjätte terminen på socionomprogrammet vid Högskolan Kristianstad. Den här terminen skriver vi vår C-uppsats. Syftet med vår C-uppsats är att undersöka hur familjehemssekreterarna resonerar inför val av familjehem och hur de använder sig själva som ett redskap.

Som en del av studien kommer vi att genomföra samtalsintervjuer med familjehemssekreterare i ett antal olika kommuner. Vid intervjutillfället har vi ambitionen att närvara båda två.

Det finns ett antal forskningsetiska principer som vi vill att du ska ta del av innan intervjuerna.

- Medverka i intervjun är frivillig. Du har rätt att när som helst avbryta intervjun eller avstå från att besvara en fråga, utan att uppges skäl till detta.
- Intervjun kommer att spelas på band och sedan transkriberas. Efter att uppsatsen har godkänts av skolan kommer såväl det inspelade som det transkriberade materialet att förstöras. C-uppsatsen kommer efter godkännande att publiceras på Högskolans bibliotek/databaser.
- Allt som framkommer i intervjun kommer att behandlas med största konfidentialitet. Detta innebär att vi kommer att förvara den inspelade intervjun inlåst för att ingen annan ska ha tillgång till den. Uppgifterna kommer att förvaras i en lösenordsskyddad fil på datorn.
- Materialet kommer inte användas annat än inom ramen för C-uppsatsen.

Tidsåtgången för intervjun är cirka 45 min.

Vi hoppas att du tycker att vår studie verkar intressant och att du har möjlighet att delta i intervjun. Om du har synpunkter, frågor eller om något är oklart är du välkommen att kontakta oss.

Rebecka Larsson 0707-99 20 90
rebecka@mindbash.se

Martina Simonsson 0708-55 07 71
tinizen78@hotmail.com

Handledare
Johanna Thulin, Högskolan Kristianstad
johanna.thulin@hkr.se eller telefon 044-204033

Med vänliga hälsningar Rebecka & Martina

Bilaga 2

Intervjufrågor:

Inledande:

Berätta kort om dig själv och din bakgrund.

Hur länge har du varit examinerad?

Hur länge har du arbetat med familjehemsplaceringar?

Berätta kort om dina arbetsuppgifter.

Familjehem:

Vad anser du kännetecknar en bra familjehemssekreterare? Vilken kompetens behöver man?

Hur ser tillgången ut på familjehem?

Hur gör ni för att få tag på nya familjehem?

Berätta lite om hur rekryteringen av familjehem går till.

Vilka kriterier finns?

Djupare:

Val av familjehem

Vad måste du som familjehemssekreterare ta ställning till vid valet av familjehem?

Finns det några faktorer som väger tyngre än andra, i så fall vilka? Finns det något som kan avgöra ett val och vad skulle det i så vara?

När anser du att en placering blir ”lyckad” respektive ”mindre lyckad”?

Finns det några hänsyn som måste tas i beaktande?

Upplever du att det finns problem/svårigheter vid val av familjehem? I så fall vilka?

Vilka faktorer påverkar valet av familjehem?

Finns det någon/några metoder/instrument som du använder dig av vid val av familjehem?

Använder du dig av några särskilda teorier? Om inte, vad utgår du ifrån?

Upplever du att sättet du tänker på är samma som dina kollegor? Hur tycker du det fungerar?

Vad anser du att du behöver veta om barnet respektive familjehemmet för att kunna göra en placering?

Vad är det viktigaste att tänka på när man ska hitta ett familjehem åt ett barn?

Roll/Erfarenhet

Hur tänker du kring din roll i processen?

Ser du dig själv som ett redskap? Hur?

Kan du uppleva osäkerhet inför valet av familjehem?

Hur hanterar du det i så fall?

Upplever du att det finns utrymme för reflektion inför valet av familjehem, berätta

Vilken betydelse tror du att erfarenhet har i sammanhanget? (Din egen men även familjehemmets).

Finns det någon fråga som du upplever vi inte har berört? Finns det något du vill tillägga?

Tack!